

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

109338

887.

Handwritten signature or mark

127

88.

Wester.

Glewinick

Gudrun ilob

Præxel no w

Genève

Fais aegidius

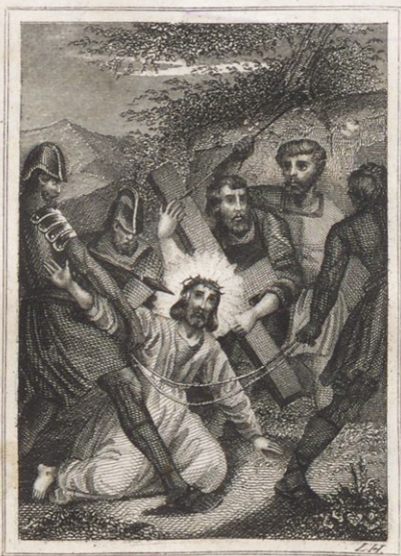
~~18~~

~~231~~

all

DIE KREUZ SCHLEPPUNG.

ZGODBE IN POVESTI

polne

lepih naukov

za otroke

pa tudi za odraščene ljudi.

Pervi zvezik.

Spisal Tiln Jais.

Poslovenil po šest in dvajsetim natisu

Franc Cegnar.

V LJUBLJANI, 1849.

V založbi in na prodaj pri **Jurju Lerherju.**

K. A. T. SLOV.
IZOBRÁŽEVALNO. D.
V BEGUNJAH

109338

REGD. IN PATENT

patent

leipziger

AS PATENT

patent in der

ISOBARENOMETER
KAT. ST. 109338

109338

FZC 10929 / 1954

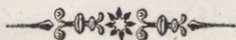
V. LEIPZIG, 1858

030051453

Prošnja pisavca.

Ponižno prosim starše, učenike in prijatle otrók, de bi te zgodbe in povesti otrokam razložili, jih pri priložnosti nanje spomnili, in večkrat, posebno v praznikih, pa tudi med tednam enake pogovore imeli, ki otroke ravno tak razveselé, kakor so jim tudi koristni. Veselím in tolažim se, de jih je veliko, ki že v resnici to storé. Bog blagodari njih trud in otroke.

Zadna povest razvije kratek osnutik, kako se šole po kmetih brez strožkov vravnati imajo. Keršanski nauk je po redu dolžnosť vpeljan, brez de bi se bili na njih versto zavezali. Pristavk obseže pravila zdravje ohraniti in se spodobno obnašati.

V o š i l o .

De bi pač vsi starši in učeniki potopi, ktero te bukvice kažejo, zvesto svoje otroke vodili! Zlata prihodnost bi kmalo med nami zacvetela; ljubezen, edinost in pravda bi med nami kraljevale; nebeški blagodar bi lil na našo ljubo domovino. Starši in učeniki! vam je časna in večna sreča mladosti izročena. Blagor, trikrat blagor vam, ako v mlade serca seme lepih čednost zasejete; sej kalilo bo gotovo in obilni sad prineslo. **Z Bogam!**

Franz Cegnar.

1. Pobožni oče.

Nek oče gredo na polje delat. Njih sedem lét star sin tudi z njimi gre. Bilo je nar lepši pomladansko jutro. Sinik skače ves vesel semtertje.

Ravno je sonce izhajalo. Zdaj se oče odkrijejo, se ozrejo k nebesam in nekaj na tihim govorijo. Sinik, to vidši, praša očeta, zakaj de so se odkrili, in kaj de so na tihim govorili. „Moj otrok,“ odgovorijo oče, „mislím zdaj v Boga, ker ljubo sonce izhajati vidim: na tihim njegovo dobroto in vsigamogočnost častím. Glej, otrok! Bog je sonce, je vse, kar ti le vidiš, vstvaril.“ — In vse, reče otrok, tak lepó naredil! — „Alj misliš“ pristavijo oče „velikrat na tega dobriga Boga; alj ga ljubiš, moj otrok?“ O ja, reče dečik, in od veselja jokati jame.

Bog! kak si velik, dober ti,
Kak lepa vsaka tvoja stvar!
Daj, de le tebe vsak častí,
Ne žali te, gospód! nikdár.

2. Otrok pred jerbasčikam.

Šel je dečik v neko hišo po svojiga tovarša, de bi v šolo skupej šla. Pride noter in ne vidi nobeniga človeka, na oknu pa zagleda polni jerbasčik jabelk. To so zale jabelka! misli sam pri sebi, in bližej stopi, in jih še bolj željno gleda; že stegne roko po jerbasčiku in ga prime! „Vonder ne!“ reče, „to ni prav; tega ne smem storiti: če me prav tuki nobeden ne vidi, me vonder Bog vidi! sej on vse vé!“ Jerbasčik in jabelka v nemar pusti, se oberne in hoče iti. „Stoj! ostani!“ zavpije nekdo v izbi. Kak se je pač zdaj dečik prestrašil! — in še bolj, ko se mu je star mož iz zad peči približal. „Ne boj se,“ se mož oglasi, „ti si dober otrok! Ker si Boga pred očmi imel, zato vzemi jabelk, kolikor si jih nabasati moreš; in vse svoje žive dni ne pozabi tega:

Kar strim, kjer znajdem se,
Povsod Bog vidi me.

3. Resnicoljubni otrok.

Šimen je bil srečen oče. Imel je tri lepo izrejene sinove; posebno je bil Korl, nar mlajši med njimi, prav dober dečik.

Bili so v hiši stara teta, ki so v drugim nadstropju prebivali, bili so zmirej boléhni, in večidel sami.

Nekdaj, ko so ravno otroci pred durmi sedeli, pride nek tujc, in po stari teti poprašuje. Korl, postrežliv fantik, urno gor po stopalnicah skoči, in prosi teto, de bi dol šli; nek mož je tuki in po njih poprašuje. „Pojdi,“ mu odgovorijo teta, „in reci mu, de me ni domá.“ „Nak,“ si Korl sam pri sebi misli, „legati nočem in ne smem.“ Gre tedej v kuhinjo, kjer so bili mati, in jih popraša: „Mati! kaj čem storiti? Nek mož po teti praša; pa nočejo dolj iti, in tudi nobeniga k sebi ne pusté, desiravno mož z njimi govoriti hoče.“ Mati potem sami v izbo gredó, prosijo tujca, de bi drugikrat prišel, ker so teta bolehni; in tako je tudi bilo.

Dete jako in pobožno
Varje greha se priložno.

Ljudmila Tarasijeva

4. Od otroka, ki je zgodej starše zgubil.

Merjanca je velikrat in prav gorečo Boga prosila, de bi ji starše prav dolgo ohranil. Pa nje revni oče so ji že, ko je deseto leto spolnila, umerli; mater pa je še pred zgubila. Velikrat je pobožna deklica pri postlji bolniga očeta prav milo jokala. Oče pa so jo zmirej s temi besedami tolažili: „Moja Merjanca! bodi pobožna in pridna in zaupaj v Boga; on bo gotovo tvoj oče!“

Merjanca je bila pobožna in pridna; zato je pa tudi dobila dobre ljudi, ki so jo v službo vzeli, in jo zato redili in ji obleko napravili.

Ko je bila šestnajst lét stara, je stopila pri nekemu prav bogaboječimu in bogatimu možu v službo. Ljubila je delo in čednost; varovala se je prazniga besedovanja, zvesta in pridna, pohlevniga in sramožliviga zadržanja je bila, in večkrat je rekla: „Nimam več očeta, ne matere; pa Bog je moj oče, de sim tudi le jez njegova zvesta hči.“ To je nje gozpodarju tak dopadlo, de ji je vsako leto zraven odinjaniga plačila še nekoliko goldinarjev podaril, in zadnič še clo obljubil,

de bo on zanjo, kakor za svojo hčer zanaprej skerbel. Tudi je besedo deržal, in pobožni Merjanci se je zmirej dobro godilo.

Ljubi Bog vse prav stori; mi mu smemo vse zaupati, de le svoje dolžnosti spolnimo.

Kdor je pobožen, se Bogá bojí,

Na sivo skalo stanje zida si.

5. Kak se je nek otrok svojiga pregreška odvadil.

Krištof je imel nesramno navado, rad lagati. Pač je, žali Bog! veliko otrók, ki radi lažejo. De bi se pač vsi poboljšali, kakor se je Krištof! Tega so večkrat starši zavolj laži opominjali, ja clo kaznovali. Pa nič ni pomagalo, ker se je lagati že preveč privadil.

Enkrat, ko se je lih šibe bal, in ko je tudi že spoznal, kak nesramna reč je laž, praša svojo mater: „Kaj pa moram storiti, de se lagati odvadim?“ Pobožna mati odgovorijo: „Zmirej se tak zaderži, de te ne bo sram pred ljudmi resnice povedati.“

Vari se, kaj boš govoril, pomisli, de Bog vse ve; obljudi mu, de se hočes pred

lažmi varovati, in prosi ga zaúpljivo za pomoč, de bi svojo obljubo zvesto deržati mogel. Glej, če prav na Boga, nebeškiga očeta misliš, se boš gotovo tudi spomnil, kaj on prepoveduje. Terdno skleni, svojo pregreho popraviti, in samo to storiti, kar je Bogu dopadljivo. Večkrat na to misli, kar si pred Bogam vsigavednim sklenil, kar si mu obljubil; in ti boš toliko ložej svojo obljubo deržal. Če te težko stane, se nepregrešiti, misli: Bog me gotovo ne bo zapustil, on mi bo pomagal; z Božjo pomočjo mi nič dobriga ni nemogoče storiti, če se le sam resnično prizadevam.

Krištof je storil, kar so mu mati svetovali: Večkrat je na tihim molil: „Ljubi Bog! Ti vse veš; ti resnico ljubiš; ti laž sovražiš. Pomagaj mi, de se laži odvadim: zmirej se hočem prizadevati, de ne bom več lagal.“ Tudi je manj govoril, kakor popred, in zmirej je pred pomislil, preden je kaj povedal.

Tako se je o kratkim času laži popolnoma odvadil.

Steber vsiga dobriga molitev je,

Vsak pobožni zmir derži molitve se.

6. Otrok si ne vé ne svetovati, ne pomagati.

Volbenk je bil scer dober otrok: alj enkrat se je zlo pregrešil. Zgodilo se je namreč, de je nek fantič, ko je že šola minula, in ko so učenik že odšli, na Volbenkove lepe, nove bukve iz nepazbe črnilo izlil. Volbenka je to tak zdražilo, de je kar z nožem fantiča udariti hotel. Fantič začne milo jokati, desiravno se mu ničesar ni zgodilo; hitro od njega skoči in mu žuga, de ga bo pri njegovih starših zatožil.

Volbenk si ne vé ne svetvati, ne pomagati. Ni si upal opoldne domú iti; pa tudi v šoli ni hotel več ostati. Zató je šel med tem časam v bližno cerkev.

Popoldan je bil prvi v šoli. Učenik mu koj na obrazu berejo, de je ves nemiren in oplašen. „Kaj ti je? Volbenk!“ ga prašajo. „Zakaj si danes tak zgodej v šolo prišel?“ Volbenk jim vse pové, in reče, de je zdaj iz cerkve sem prišel. „Iz cerkve“ pravijo učenik; „ali si tam pobožno môlil?“ „Nisim,“ odgovori Volbenk, „ne morem moliti, ker ne vem, kaj bodo moji starši k temu rekli.“

Učenik. Kaj pa si delal v cerkvi?

Volbenk. Svojo pregreho sim obžaloval in terdno sklenil, de tega gotovo, gotovo ne bom več storil.

Učenik. Kaj zraven tega nisi nič na Bogá mislil?

Volbenk. Ja, sim mislil: Moj Bog! le zdaj mi še pomagaj, nič več ne bom tega storil! —

Učenik. To je nar boljši molitev, pregrehe pred Bogam se kesati, njega za odpušanje prositi, in pred njim skleniti; nič več ne grešiti. Ne boj se, dalej pravijo, jez sam te bom po šoli domú peljal in bom zate prosil; nič žaliga se ti ne bo zgodilo. Učenik so se tak dolgo z Volbenkam od molitve pogovarjali, de so drugi otroci v šolo prišli, in so mu djali: „Kadar se boš česar bal, ali pa pregrešil, lih tak moli. Ljubi Bog hoče, de je nam vse v korist, clo naše pregrehe. On tudi to, kar nas nar bolj pri sercu peče, nam k pridu obrniti zna. Mi smo, če le hočemo skoz lastno škodo modrejši, bolj varni in previdljivi, de se večih nesreč obvarjemo. Glej, če se otrok enkrat pregreši, se bo

gotovo zanaprej bolj varoval, de se spet ne pregreši, in clo smerten greh stori; gotovo pa to lahko stori, in je tudi dolžán.“ — Zató pomislimo, če Boga za kar koli bodi, prosimo, de bi nam pomagal: On bo nam gotovo pomagal, če le sami hočemo in si prizadevamo.

Ne obupaj, če nadloga tare te,
Moli serčno, na Bogá zanesi se.

7. Sin očeta redí.

Martin gre k nekimu kmetu in ga prosi, de bi ga za delavca vzel. „Jez,“ odgovori kmet, „te hočem za pastirja vzeti; dal ti bom jesti, in če boš priden, dobiš še poverh, ko bo poletje minulo, šest goldinarjev.“

„Prav priden hočem biti,“ odgovori Martin; „pa prosim vas, dajte mi vsak teden v denarjih, kolikor si bom zaslužil. Domá imam revniga očeta; bi mu rad vsak teden svoj zaslužik dal.“

Kmet, ki mu je taka otročja ljubezen zlo dopadla, rad pervoli, in mu zaslužik še povikša. In sin vsako seboto svoj denarni

zaslužik, in kar si je kruha in siroviga masla prihranil, domú svojimu očetu nese.

Kak lépo, bogoljubo je,

Otrok če starše prav spoštuje;

Za zvesto njih ljubezen se

Jim zmir hvaležniga skazuje.

8. Ah! mati so bolni.

Neka mati so bili bolni, in so velike bolečine terpeli. Vsi otroci so bili žalostni in pobitiga serca. Večkrat pokleknejo skup in molijo, de bi Bog ljubo mater ozdravil.

Nar mlajši otrok je skor cel dan pri materni postlji stal, in zmirej popraševal, kdaj de bodo spet zdravi. Tudi je enkrat prašal, ki je pri materni postlji steklenco stati vidil: „Mama! kaj pa je to?“ Mama odgovoré: „Otroče! to je nekaj prav grenkiga; in vonder moram piti, de se spet ozdravim.“ „Mama“ reče jako dete, „če je grenko bom pa jez namest vas pil, de boste spet zdravi.“

In bolna mati so imeli pri vsih bolečinah vonder tolažbo, in polajšanje, ki so vedli, kak zlo jih otroci ljubijo.

Otroka jakiga se starši veselé,
Hudobni dela vedno sive jim lasé.

9. Tepen otrok.

„Ostani domá,“ so rekli oče svojimu sinčiku, „de domú pridem.“ Jožik, tak mu je bilo imé, je obljubil domá ostati.

Komej so oče odšli, že pride sosedov sin, jakiga Jožka na polje zvabit. Jožik si koj ne upa iti, ker so mu oče prepovedali. „Eja, oče!“ reče poredni fant, „sej ne bodo zvedli. Bog vé, kje so zdaj oče, in kdaj bodo domú prišli! Kaj moraš zmirej domá čepeti?“ Jožik se pustí pregovoriti in gre.

Šla sta memo nekiga verta, v katerim so sadonosniki lepiga sadja se priklanjali. Tu začne poredni fant, ki je Jožka sabo speljal, sadje klatiti. Pa na skok je bil kmet za njima, čigar je bil vert. Obá sta zletela. Ker je bil pa Jožik manjši, ni mogel tak hitro leteti; kmet ga vjame in dobro stepe. Nič ni pomagalo, desiravno je terdil, de je nedolžen, de ni on sadja klatil. Mogel je namest dolžniga kazen prestati.

Jožik pride z objokanmi očmi domú, in kmalo potem tudi njegov oče. „Dete! kaj ti je?“ je bilo prvo vprašanje očeta; „tebi se je nekaj napčniga zgodilo! Povej, kaj te je zadelo?“ Jožik vse pové, in toži, de se mu je krivica zgodila. „Prav se ti je zgodilo,“ so rekli oče; „zakaj pa mene nisi bogal?“

Kar starši so ti prepovedali, otrok!

Ne išči vzroka, vselej vbogaj jih na skok;

Želijo starši tak. Zadosti, de želijo,

Pregrešno je, kar te početi ne pustijo.

10. Bratec in sestricea.

Bratec.

Poglej, poglej, kak lepo jabelko!

Naj sestricea! pol tvojga bo!

Sestricea.

O de bi bilo veči še!

Obderži ti ga zase le.

Bratec.

Nikdár, nikdár!

Brez té mi jabelko je malo mar.

11. Ljubezen bratica in sestrice.

Nek oče so hotli svojima otročičama, ki sta bila prav pridna in vbógljiva, in jim s tem veliko veselje delala, tudi eno veselje storiti. „Otroka!“ so rekli eno jutro, „danes vaj čem k stricu peljati; tam se bosta v njih vertu z njihovimi jakimi otroci prav veselo imela. Samo prebleči se grem; koj bom spet tuki.“

Njihni sinik ves vesel zavolj tega, jame po stanici skakati, in neprevidama verč z mize verže.

Lizika, njegova sestrica, je bila koj na tleh, čepine pobrati — zdaj stopijo oče v stanico: „Nu, Lizika! kaj si naredila?“ nevoljni poprašajo.

„O ljubi oče!“ reče Lizika vsa prestrašena, „ne bodite hudi!“ „Hud nisim,“ odgovorijo oče, „pa ker bi tudi v tujim kraju znala verč vbiti, te danes ne smem sabo vzeti.“

„Rada domá ostanem,“ odgovori punčika, „de le hudi ne boste.“ Zdaj stopi nje bratec z objokanmi očmi pred očeta in reče: „Jez, ne sestrica, jez sim verč vbil; jez moram domá ostati.“

Oče, veseli žlahtnih sere svojih otrok, in nju ljubezni, ju v naročje vzamejo in rečejo: „Obá sta moja jaka otročiča; obá pojedeta z mano!“ Zdaj je bilo veselje še večí.

Otroci in odrašení ljudjé

Naj zmir v ljubezni med seboj živé.

12. Kako so otroci z dnarjem ravnali.

Jakop so bili previdni, modri oče. Če so revežem kaj dobriga storili, so večidel skoz svoje otroke storili, de bi se z godej naučili dobrodeljni bližnimu biti.

Tudi so dali svojim otrokam večkrat kak denar, de bi po svoji volji z njim ravnali. Nikdar pa niso opustili, čez nekolikó časa prašati, kam de so denarje dali. To se jim je nar pripravniši zdelo, otrokam pokazati, kako z dnarjem ravnati.

Ko je bil njih god, so vsakimu otroku posebej tri desetice dali. Čez en teden jih poprašajo, kaj de so z dnarjem storili.

Mlajši sin reče: „Jez imam še vse razun eniga groša, ki sim ga nekimu božčiku dal.“

Jerica, ki se je ravno šivati učila, in je že znala si sama nektere oblačila narediti, pokaže očetu en vatel platna, ki so ga ji mati za ta denar kupili.

„Jez,“ je rekel Nikolavž, starši sin, „jez sim revnimu siroteju Tomažu svoj denar dal, de si bo mogel čevle priskerbeti in po zimi v šolo hoditi.“ „Prav tak, moj otrok!“ odgovorijo oče, „ti z denarjem boljši narediti in otroku veči dobrote skazati nisi mogel.“

Denarja vrednost je le ta,
De z njim podperaš božčika.

13. Nespravlin otrok.

Mali Peter je vsaciga sovražil: z nobenim človekam se ni mogel dobro zastopiti; zdaj je brate, zdaj sestro, zdaj družino dražil. Večkrat so ga starši opominjali, de bi z drugimi prijazen bil; ja, oče so mu še clo žugali, de ga bodo od drugih ločili in prav samiga pustili, če se ne poboljša. Pa nič ni pomagalo ga svariti ali mu žugati. Tedaj so ga oče zaperli v samotni hram, in so zapovedali, de nihče ne sme k njemu iti in z njim ne besedice pregovoriti.

V hramu je Petru kmalo dolgčas bilo. Večkrat je skozi okno lukal, da bi kakiga človeka vidil; pa vidil in slišal ni žive duše.

Opoldne mu prinese dekla jesti. Peter jo prijazno nagovori; ona pa mu ni odgovorila. Južna se mu ni prilegla.

Popoldan se mu je kakor celo leto dolg zdel; z nikomur se ni mogel pogovarjati. Razun muh nič živiga ni vidil v hramu. Iz dolg časa se je po muhah oziral; jih je štel; je govoril z njimi; pa so vonder le muhe bile.

Na večer mu sestrice, s katero se je večkrat ruval, juho prinese. „Ljuba sestrice!“ počne Peter, „ostani saj nekoliko časa pri meni; bodi tako dobra in daj.“ — Sestrice pa juho pred njega déne in gre, brez da bi le čerknila bila.

Zdaj pa pride žalostna noč. Peter skor ni mogel zaspiti. Zmirej je mislil: „Kakšna bo nek jutro? ali bom tud jutro tak živeti mogel.“ Tudi mu v misel pride, kakšen de je bil dozdej do družih, in kakšen če z naprej biti, če mu bo še dano med njimi živiti.

Drugi dan, ko je bil spet sam, od vsih ljudi zapušen, in vonder zdaj to, zdaj uno

reč potreboval, je začél jokati — zadnič glasno vpiti: „Oče! oče! mati! odprite, pustite me vun; ne morem več tu biti! oče! mati! oče!“

Oče so ga dolgo tak vpiti pustili; potém vonder k njemu gredó. Peter pade na kolena pred očetam in prosi z povzdignjenimi rokami, de bi ga spet med brate in sestre in druge ljudi pustili. Oče mu rečejo: „Kdor se z ljudmi ne more zastopiti, naj med njimi ne živi.“

Peter obljubi, de se bo poboljšal, in oče ga spusté.

Zarés je bil Peter odsihmal svojim bratom in sestram prijazniši in ljubeznopolniši. Če se je pa v časih spet pozabil, in kogar dražil, so mu le tole oče rekli:

„Hočeš spet v hram?“

Otrok! prijazen bodi zmir,
In ljudoljubniga sercá,
Sovraži zdražbo in prepír,
Človeka ljubi vsaciga.

14. Kar sam lahko storiš, ne vkazuj drugim.

Nek majhen otrok spusti nož na tla, in reče stari dekli: „Lenka, poberi nož!“

„Lenka, nikar ga ne poberi!“ pristavijo mati, ki to slišijo. Potém se nevoljni obernejo k otroku in ga terdo okregajo. „Ali nimaš ti,“ pravijo, „rok bližej tla, kakor Lenka? Počmu so ti roké, če ne za delo? Ali morebit misliš, de ti bo vedno dekla za herbtam stala, in vse zate storila? Če se boš navadil, povsod poslužen biti, bo poslednič tak dalječ prišlo, de boš že tožil, ako boš mogel le nogo ali roko dvigniti.“

Mati so pač prav imeli! Otroku, ki mu vse streže, vsako delo težo dela; in če se le na tujo pomoč zapusti, še zadnič sam sebi v nar. ložejih rečéh pomagati ne more.

Ne derži križem rok,
Kar moraš, stori v skók.

15. Jaki sosed.

Martin je bil priljuden dečik: z vsakim je rad govoril; prijazno in lepo je bilo njegovo obnašanje. Če je le komu kaj dopadliviga storiti mogel, gotovo je storil. Pa njegov brat, Nepomucen je bil ves divji; sovražliv, dražliv, togoten. Če ga je kdo opominjal, mu je zobé kazal in se mu rohljal. Če so se

sosedovi otroci igrali, jim je nagajal in se vanje zaganjal. Gerde perimke jim je dajal; ja še tepel jih je večkrat.

Neko noč v očetovi hiši — ne vem iz kakiga vzroka — začne goreti. Martin in Nepomucen sta skupaj v hramu ležala. Še preden sta se zbudila, je bila že cela hiša v ognju. Starši ostrašeni ne vedo, kaj bi počeli. Narpopred rešijo nar manjši otročiči. Koj je bil jaki sosed pri ognju, de bi pomagal. Čuje v pomaganje klicati fantina, zleze v hram, in ki obéh ob enim ni mogel rešiti, zavpije: „Kje je jaki Martin?“ Potém ga nese iz hrama in ognju otmé. Spet nazaj gré, Nepomucena rešit; pa je že prepozno bilo; ker se je ogenj povsod razprostiral. Nepomucen v neznanim strahu skoz okno skoči in si nogo zlomi. Vse svoje žive dni je bil polomljen. Zakaj koli je sosed narpred Martína rešil?

Živi plod prijaznosti ljubezen je,
Neprijaznost pa zbudi svoražnike.

16. Prav vesel večer.

Nek oče so imeli tri otroke, ktere so v vsim dobrim podučili, ki so pa tudi vse zvesto ohranili, kar so jim ljubi oče povedali.

Bil je lep poletinski dan. Sedeli so oče v vertu in otroci krog njih. Oče primejo prva dva za roko ter rečejo: „Nu, moji ljubi otroci! večkrat sim vam pripovedaval, de tistimu večerja prav dobro tekne, in de prav sladko spi, kdor se zvečer veliko dobriga zavé, kar je čez dan storil. Ali ste danes kaj dobriga storili?“ „De,“ jame Barbika mala, „danes sim svoj kruh vbogimu fantiču dala, ki je prav lačen bil.“ „In jez,“ pristavi Jurče, „sim na sosedovim vertu vrata zaperl, ki so bile odperte, ker zmirej živina krog lazi, de bi na vert ne prišla, in škode ne naredila.“ — „In ti? Volbenk!“ rečejo oče staršimu fantu. — Volbenk v tla gleda in molčí. „Ali nisi danes nič, prav nič dobriga storil?“ oprašajo oče. Volbenk odgovori: „Vi ste nam večkrat rekli, de naj molčimo, če smo kaj dobriga storili; zadosti, de Bog vé.“ „Ljubi, jaki fantič!“ pravijo oče, „de, tako je prav; zadosti, de Bog vé. Pa meni,

Friedrich Schlegel

tvojimu očetu že smeš povedati, in tvoj bratec in tvoja sestra tudi smeta slišati; zato bosta še le bolj k dobri spodbujena.“ „Danes,“ jame Volbenk, „me je sirov fant na ulicah zagrabil, in brez de bi mu bil kaj žaliga storil, me je pretepel. Ravno nekdo pride, in fant zletí. Pade in zlo vpiti začne. Urno k njemu skočim, mu kviško pomognem in ga domú popeljem, ker je tožil, de se je na nogo udaril.“ „Fantič,“ povzamejo oče, „to je žlahtno delo! To je nar lepši, če sovražnikam dobro storimo. Od tega bom vam, ljubi otroci! pri večerji več povedal.“ In vsi z veseljem navdani se vsedejo k večerji.

Prežlahtna duša taka je,
Ki blagodari vražnike.

17. Lažnik sam sebi škodje.

Jožik je bil jak, odkritoserčen otrok; zmirej je odkritoserčno povedal, če se je česar pregrešil. Njegovi starši so pa tudi večkrat djali: „Otroci! le lagati ne! Če ste se tudi pregrešili, spoznajte in razodenite; z lažjó si vsak le hujši stori.“

Lani

Janezik, njegov mlajši brat, je bil pa ves drugačen: večkrat je lagal in, ali svoje pregrehe otajil; ali pa na druge jih zvernil.

Neko jutro vidijo mati, de je okno vbilo. „Kdo je okno vbil?“ prašajo mati. „Jez ne,“ odgovori Jožik. „Jez tudi ne,“ pravi Janezik; in tak vsi drugi v hiši. „Ti si ga vbil,“ rečejo nevoljno mati Janeziku. „Le čakaaj, plačilo boš že dobil; naj le oče domú pridejo!“ Janezik se začne izgovarjati po vsi svoji moči, in jokati, ker se je šibe bal.

O poldne pridejo domú oče, in rečejo pri južni, še preden so mati Janezika tožili, de naj se zanaprej na večer okna terdo zaprejo; ker je necojšno noč veter eniga vbil. „Zdaj pa vidite“ zavpije Janezik, „de sim jez nedolžen!“ „Zdaj tudi ti vidiš,“ pristavijo mati, „kaj de od tega imaš, ker rad lažeš! Tvojimu braticu sim verjela, ker zmirej resnico govori; tebi pa ne, ker si me že večkrat nalagal.“ Janezik se je potém poboljšal; pa dolgo je še terpelo, de so mu vse verjeli, kar je govoril.

Kdor laže rad, le kmalo vero vso zgubi,
Ne verjem mu, če prav resnico govori.

18. Nesramna goljfica.

Neka oseba, ki je nočem imenovati, je bila od bogaboječih kristjanskih ljudi za deklo vzeta. Kadar je vidla, de jo gospodar ali gospodinja vidi, je delala na smert in življenje: ko je pa sama bila, je pustila delo ležati, in je nepotrebne opravila imela. V praznikih, če je bilo več ljudi v izbi, je vzela kake bukve v roko; ko so pa ljudje odšli, je v zerkalo ali pa skoz okno zijala. V cerkvi se je hlinila in na videz clo zdihovala in jokala. Pa dolgo ni mogla zakrivati, de bi ne bili ljudje zvedli, de je ona le gola hinavka, in nič prida. Nar pervo jo nje gospodar zapazi, kakošnja de je. Ojstro jo opominja, de naj odstopi od take nesramne goljfije; scer je ne terpi več v svoji hiši.

Kar se je potém z njo zgodilo, ne vém; dvomim, de bi se bila poboljšala.

Med lažmi je ni nesramniši,
 Ko hinavska laž pobožnosti,
 Ona ljud za kratek čas goljfa,
 Nikdar pa ne more vkaniti Bogá.

19. Klepetula.

Salome je bila od mladih nog navajena, kar koli je slišala, krog trobiti. Ničesar ni mogla zamolčati, če je lih kaj slabiga bilo, ja, od pregreškov družih ljudi, je še clo narajši govorila. Zató je pa tudi veliko nevolje in sovražtva zbudila. Marsikomu se je krivica zgodila; večkrat se je slabo govorjenje dalj in dalj razširilo. Marsikdo je prašal, ki je bil kake slabe reči obdolžen: „Kdo je od mene to rekel?“ In zvedilo se je: „Salome, čenčasta Salome.“ Na tako vižo je bila ona prava šiba hiše, v kateri je stanovala, in drugi so se ji ogibali. Če je k ljudém prišla, so vsi obmolčali, in počasi se razšli. Iz tega se je naučila svojo pregreho spoznavati, in je tudi res voljna bila, se poboljšati. Pa vonder se je še večkrat pozabila, in govorila, kar bi bila imela molčati.

Nje oče umerjejo, in nje starši brat prevzame hišo. Ta ji je že v prvih dnevih gospodarstva rekel, de bi rad hotel, ko bi od hiše šla. Salome je tedaj slušbe iskala, pa nikjer je ni dobila. Nekteri so ji v oči povedali, de jim ni treba nobene opravlivke.

Permorana je bila na zadnje v drug kraj se podati, kjer je nobeden ni poznal. Tam so jo pri samotni kmetiški hiši za pastarico vzeli, kjer je v hlevu jezerokrat svojo opravljenost obžalovala.

Govori malo, slušaj več,

Žlobudra rani bolj ko meč.

20. Poreden otrok.

„Francik! zakaj si danes spet tak žalosten? Kaj ti je,“ rečejo oče pri jedi k enimu svojih otrok. „Nič mi ni,“ odgovori Francik, in ves zamerliv v mizo opera oči. Previdni oče pokličejo po jedi fantiča k sebi in rečejo: „Otroče, ne morem te zmirej tak žalostniga gledati; pa ti tudi pomagati ne morem, če mi odkritoserčno ne povéš, kaj te teži in skerbí.“ „Meni ni nič,“ odgovori Francik. „E! vonder ti more nekaj biti!“ pristavijo oče, in ne jenjajo pred, de Francik jokati in tožiti jame: „Vi imate vse rajši, kakor mene! Moji bratje in sestré vse prav storé, jez pa ničesar; zmirej kaj boljšiga dobijo kakor jez; jez morem tedej nar poredniši biti! „Ti si pravo budalo!“ odgovorijo oče; „tebe to žali, kar bi te imelo veseliti. Kaj ti ni ljubo, de

imaš jake brate in sestre? ali si ti zato slabji, če sim z njimi dovoljen? Na tako vižo zares ne boš mogel nikdar miren in vesel biti; sam sebi življenje greniš. Drugim zavolj dobriga nevošljiv biti, je nespametno in sramotno.“ Pa otrok še ni spoznal svoje pregrehe. Nekoliko dni potém pride ves vesel domú, in pripoveduje s krohotanjem, kak so otroci v šoli kaznovani bili. Oče, to slišati, rečejo: „Pfej te bodi, Francik! to je gerdo, de se veseliš, če so drugi kaznovani. Kaj si ti zato kaj boljši, če se drugi pregrešijo? kaj bi bilo tebi ljubo, ko bi ti drugi kaj slabiga pervošili? Kolikokrat sim vam že rekel: Kar nimate radi, de bi drugi vam storili, to tud drugi nimajo radi. Ti si hudoben otrok, ker se drugih škode veseliš. Že večkrat sim se prepričal, de druge rad zatožiš, in de se v pest smejaš, če kteriga kaznovati morem. Glej, tvoji bratje in sestré imajo vsmiljenje s tabo; žalujejo, de imajo tak nesrečniga brata.“ Francika vonder zdaj pri sercu speče: obljubil je poboljšanje. Pa on, in njegov oče, sta se mogla zlo prizadevati, de se je popolnoma poboljšal.

Kdor druge v sreči zaviduje,
 Ga žali to, kar druge veseli;
 Kdor v njih nesreči se raduje,
 Človeškiga imena vreden ni.

21. Otroci napravijo igračo.

V nekem zalim tergu so pred dvema letama šolski učitelj umerli. Bili so že tak stari, da niso mogli več službe opravljati. Zató je mogla večkrat njih starši hči otroke namest očeta učiti. Ona je že iz glave znala, kaj de ima učiti: ker je od svojiga očeta jezerokrat slišala, ki so skor zmirej eno govorili.

Precej po njih smerti je bil od gosposke drug učenik izbran. V šoli je bilo kmalo vse drugač. Novi učenik so bili pameten mož, in pravi prijatelj otrok. Otroci so jih ljubili in z veseljem v šolo hodili.

Med drugim ni samo otrokam, ampak tudi staršem dopadlo, da so večkrat otroci z njimi na polje šli. Tu jim to in uno pokažejo; večkrat so pri tem od Bogá govorili; da je on vse vstvaril, in tak lepo in modro napravil: pripovedovali so otrokam lepe in hasovite povestice.

Tudi so otrokam večkrat kako igračo napravili. Povsod so bili zraven, in vse se je moglo v njihni pričijočnosti zgoditi. Oni sami so igračo napravili. Fantiče so od deklic odločili. Nič taciga niso pustili igrati, de bi eden družiga topli, metali, ali eden drugimu kaj žaliga storili. „To ni igrača,“ so rekli, „ko se eni smeja, in drugi se bi pa radi jokali; in kolikokrat se je že pri takim kaka nesreča zgodila! Tudi niso pripustili, nič takiga igrati, kar bi le nekoliko sramožlivost ranilo. Med večimi fanti je bil eden, ki mu je bilo Bernard imé. Ta je bil gotovo prvi in zadni pri igrači; pa zmirej, kolikorkrat je bil zraven, je bil kreg in prepir. Na zadnje z njim nobeden več igrati ni hotel. Zató je pa druge takó rekoč siloma k igrači priganjal, in spet je bil kreg. Tedaj so mogli učenik temu konec storiti. Vsim otrokam so pripovedali z njim igrati; dražlivimu fantu so pa rekli:

Igraš tak rad,

In vabiš k igri druge zdaj in zdaj,

Jeziš se rad;

Kaj je storiti? — Pojdi, sam igraj.

22. Gnjile in zdrave jabelka.

„Oče!“ vpraša otrok ravno iz šole pridši, „kaj pa so slabi tovarši? Učeni­ki so nam danes rekli, de naj pred vsim drugim se slabih tovaršev ogibamo.“

Oče rečejo: „Moj otrok! učeni­ki so prav djali; slabih tovaršev se moramo ogibati, kar je le mogoče. Slabi tovarši so taki ljudjé, ki so sami sprideni, in še druge k hudim zapeljujejo. Ja, žali Bog! dokaj je takih nesrečnih otrok, ki ne premislijo, kaj je ljubi Bog prepovedal, in ki se ne sramujejo, kadar kaj nesramniga storijo, in še clo k drugim otrokam govorijo: To in uno ni greh, kar je vonder nesramno, in večkrat clo gnusno. Če se s takimi kak dober otrok sprehaja, sam hudoben postane.“

„Pa, oče!“ reče nedolžni otrok, „jez mislim, de bi dobri otroci zató s hudobnimi hodili, de bi hudobni pobožni postali.“ Zdaj stopi nek tuje v hišo. Oče so bili vun poklicani, brez de bi bili čas imeli otroku odgovor dati.

Na večér so oče na mizo polno skledo gnjilih jabelk prinesli. Potém so dali fantiku

nekoliko zdravih in lepih jabelk, in so djali: „Deni te jabelka h gnjilim, de bodo tudi zdrave in lepe postale.“ „Nak oče!“ odgovori otrok, „lih narobe bo to: zdrave bodo pri gnjilih tudi gnjiti začele.“ „Ravno tak,“ pristavijo oče, „bi tudi dobri otroci pri hudobnih hudobni postali, namest de bi hudobni od po-božnih poboljšani bili.“

Otrok je dolgo te očetove besede pre-mišleval.

S hudobnimi nikdár se ne enači,
Hudobni lahko dobriga popači.

23. Oče potém pripovedujejo to žalostno zgodbo.

Poznam fantiča, ki ga ne smem imeno-vati Bil je do svojiga dvanajstiga leta zmirej vesel; prav prijazin in zgovorliv, uren, zdrav kakor riba v vodi. Pa na enkrat je postal ves otožen, zamerliv in boječ, de je bežal pred ljudmi. Pol dneva ga večkrat nobeden ni vidil, in tudi nobeden ni vedil, kje de hodi. — Njegovi starši to kmalo zapazijo. Vprašajo ga, zakaj de je tak tih in žalosten; kaj de mu je. Mislili so, de je bolán; in

zares je bil ves bléd, in njegove oči so bile meglene in temne. Pa zmiram je staršem odgovarjal: „Ničesar ne vem, ničesar mi ni!“ in vonder jim ni mogel na ravnost v oči pogledati, ko je to govoril.

Kmaló potem pride nek znanec k staršem tega nesrečniga otroka, in jih opominja, da naj nad svojim otrokam zvesto čujejo. Njih sin se s hudobnimi tovarši vlačí; in je že od njih zlo zapeljan bil.

Tega so bili starši zlo zlo žalostni. Mati so začeli milo jokati, in oče so britko zdihovali: „Zdaj je naš up preč! vse naše veselje je zginilo! — Nesrečni otrok! kaj smo to od tebe zvediti mogli?“ Koj so otroka poiskali, in ga na tihim k sebi poklicali. Oče so ga sperviga prijazno vprašali; in ker otrok ni resnice govoril, so ga oestro prijeli: „Povej, s kakšno družbo se krog vlačíš? Kaj si delal?“ Otrok, ves boječ, začne s podertim glasam: „Tu — in tam sim bil; so rekli: „Nobeden nas ne vidi.“ „Nobeden? kaj se ne sramuješ sam pred sabo, kadar to hudobijo počneš? Kaj si nisi sramoval? Kaj se si upal kaj taciga delati, in na Boga čisto pozabiti?“

Zdaj začne — se vé de — otrok milo jokati in prositi; vse je povedal, je spoznal svojo hudobijo in nesrečo. — Kaj so hotli pobožni starši storiti? Oče so samo za to skerbeli, kako bi svojiga zgubljeniga sina spet na pravo pot pripeljali. Šli so h gospod fajmoštru za svet prašat. Gospod fajmošter so se tega zlo vstrašili. Skerbeli so in vpraševali krog, in, žali Bog! zvedli so, de je bilo veliko zapeljivcov in zapeljanih v njih soseski. — O nesrečni otroci!

Potí nedolžnosti se derži zmir,

Ohrani čiste duše zlati mir.

Kjer koli si, Bog vidi te;

Ne delaj, kar pregrešno je.

24. Živ opomin.

Korl je dražil in mučil nedolžno živinco, kjer in kakor je mogel. Če je kaka živinca od bolečine in straha vpila, ali če ni vedla, kam de bi šla, se je hudobnež prav veselil. Večkrat so ga drugi otroci opominjali, de naj saj vboge živine tak ne pretepa. Pa Korl se temu le smeja. Ko je bil veči in močnejši, je z majhnimi otroci ravno tak delal. Večkrat

jih je pretepal, ali pa na kako drugo vižo napravil, de so jokali.

Enkrat je prav sam memo neke kmečke hiše šel, kjer ste ravno pred hišo dve ovci ležale, ki so imele noge s slamo zvezane. Nobeniga zraven ni bilo. Šel je tje, semtertje vbogi živalci za ovno vlačil, in ju z nogami suvál. Mož, ki je skrivej to ravnanje gledal, se tiho zmuza iz izbe, zgrabi poredniga fanta za lasé, in ga tak zruka, de je tri sonca vidil; potém mu da en par tak gorkih zaušnic, de so mu zobjé klepetali.

„O joj! o joj! boli! boli!“ je fant vpil iz celiga gerla.

„Tako?“ je djal mož, „kaj boli? Tudi vbogo živalco boli, če jo terpinčiš in mučiš.“ —

Od te ure ni več Korl nič žaliga storil, ne živinci, še manj pa kakimu otroku.

Živalica je Božja stvar,

O ne terpinči je nikár!

25. Mož z leseno ного.

Oče Tomaž so šli na somenj in njih dvanajst let star fant z njimi. Na poti doídeta moža, ki ves truden svojo leseno ного po-

časno premika, in potnika za milodar poprosi. Tomaž mu dajo en groš ter ga prašajo: „Po kaki nesreči ste, dobri mož! nogo zgubili?“ „Ah, moj gospod!“ odgovori mož in globoko zdihne, „pač sim bil sam te nesreče kriv; ne morem na to misliti, de bi svoje nesreče dvakrat ne čutil. Ko sim bil še mlad, in v primeru tak, kakor je zdaj vaš fant, sim se iz šale metal z nekim fantam; ob tla me je trešil, name padel in — z mojo nogo je bilo preč. O kake bolečine sim prestal! Košico za košico so mi iz noge vzeli: zadnič se prisad prime, in mogli so mi, mi življenje rešiti, nogo odrezati. Starše sim z godej zgubil: delati, kakor vidite, ne morem; zdaj morem — solze si z očesa obriše — beračiti. Bog vam jezerokrat poverni! Tako je še dolgo govoril, ko so Tomaž s svojim sinam ginjeniga serca naprej šli.

Zdaj so imeli oče priložnost, svojimu otroku povedati, kako malo, posebno mladost, za ohranjenje zdravih údov skerbí: kolikokrat se otroci svojoglavno polomijo, okó, roko ali clo življenje zgubijo. Od tega se s sinam pogovarjajo, de na namenjen kraj pridejo.

O dobrota kaka zdravi udi so!
Zlómimo jih lahko, težko ozdrávimo.

26. Otrok zbolí.

Tončik je šel z očetam in sestrico na cerkveni somenj k stricu. Tu je bilo polno ljudi v izbi in polne sklede na mizi. Oče so med tem druge opravila imeli. Otroka ostaneta pri stricu. Priganjali so ju k jedi. Tončik si tega ne pusti dvakrat reči. Na poti je lačen in žejn postal. Prav požrešno je jedil, kmalo sladke, kmalo kisle jedi. Pil je vol in medico, in na zadnje še clo žganje. Njegova sestra se je bolj varvala: prav trezno je jedla, in še le po tem pila, ko se je dobro ohladila.

Poslednič pridejo oče po otroka. Komej je Tončik na zrak prišel, se mu vsaka reč dvojna vidi: zdelo se mu je, de se vse krog njega vertí. Oče so ga mogli za roko peljati; kolikorkrat so ga za roko spustili, je Tončik padel. Njegova sestra, desiravno ga je milovala, se vonder ni mogla smeha zderžati.

Prišli so domú. Tončik ni vedil, kak Koj so ga v postljo nesli. Drugi dan ga je

bilo pred vsimi ljudmi sram, in tožil je, de ga glava in želodec boli. Mogel je tedaj grenke zdravila piti, in štir dni v postlji ostati.

Želodca ne nabasaj si,

Ker zdravju nikdar tečno ni.

27. Huda vest.

Neka mati so prišli žalostni domú, in so očetu milo tožili, de je eden njih sinov nekiga vboziga fanta tepel. „To,“ so pristavili, „je gotovo naš poreden Gašper storil; pa tajil bo, če ga prašam.“ „Jez,“ odgovorijo oče, „mu nočem priložnosti dati, se lagati s tem, de bi ga prašal, resnico pa le zvediti morem.“

Šli so potém k večerji. Gašper je bil med njimi ves tih in pohleven; malo je jedil, in govoril še manj; malokrat je starše, ki so žalostni za mizo sedeli, pogledal, in še takrat na skrivnim in s straham. Šli so potém otroci spat. Zaspal je vsak v svoji postlji, vsi pa v ravno tisti spavnici.

Čez pol ure potem, ko so šli spat, pridejo oče v spavnico. Nalaš so duri naglo in terdo odperli. Gašper je koj iz postlje skočil in ves plašen vpil: „Kaj je? Kdo je?“

„Nič,“ odgovorijo oče, „le zvediti sim tel, ali že spite?“ Una dva brata sta že prav mirno in terdo spala, in sta se še le zbudila, ko je Gašper začel vpiti. Oče so spet šli.

Drugi dan pokličejo oče v pričo matere in svojih otrók Gašperja pred se, in mu rečejo: „Ti si včeraj nekiga vboziga otroka tepel!“ Gašper je mislil, de oče že dobro vedo, in se je začel izgovarjati: „Ja, se me je on tudi“ — oče mu niso pustili več govoriti. „Otrok!“ so rekli, „zakaj nam skerb in žalost delaš? Včeraj smo slišali, de je eden mojih sinov nekiga vboziga otroka pretepel; še bilo nam ni znano, kdo med vami de bi bil to storil; ker sim te pa pri večerji tak žalostniga in boječiga vidil, in še bolj, ker ves nemiren nisi mogel spati, in ker te je slaba vest, ko sim vrata odperl, iz postlje podila, sim spoznal, de si ti fanta tepel. Glej! takošen je človek, ki hudo dela. Ti si že šibo prestal od strahú in nepokoja; zdaj pa moreš še vbogimu otroku kaj dobriga storiti, in takó pregreho poravnati. Kaj boš storil?“

Gašper je spoznal, de se je pregrešil, in obljubil vse storiti, kar mu bodo oče zapovedali.

Kdor hudo dela, huda vest ga plača,
Ki pika v dušo, ko strupena kača.

28. Nar boljši dedšina.

Bila sta nekđaj dva soseda. Obá sta imela več otrók. Melhar, tak je bilo pervimu imé, je bil bogat; zanesel se je na dnarje, malo je skerbel za podučenje in izrejo otrók.

Šimen je bil drugi; ni bil scer bogat, pa umne in dobro izrejene otroke je imel. Večkrat jim je rekel: „Otroci! vi vidite, de vam dnarjev ne morem zapustiti; večidel svojiga premoženja sim na to obernil, vas lepo izrediti in kaj koristniga naučiti. Bodite pobožni in pridni; dobrotljivi Bog bo vas gotovo blagodaril.“ — Čez nekoliko lét prilomijo tatje v Melharjevo hišo, in mu skor vse dnarje odnesejo. To je bil jok in stok! — „Sosed meni si smiliš,“ reče Šimen Melharju, „in še bolj pa tvoji otroci; žal mi je, de mi ni mogoče pomagati, morebiti, de bo enkrat mojim otrokam mogoče.“

Čez nekoliko časa je Melharjeva hiša do tla pogorela. Bil je zdaj s svojimi otroci vred berač.

Tu je imel Šimen spet priložnost svojim otrokam reči: „Glejte otroci, kako malo se smemo na dnarje in blagó zanesti! Le kar znate, to je vaše, samo tega ne morete skoz nobeno nesrečo zgubiti.“ Njegovi otroci so se zanaprej še bolj radi učili. Pó očetovi smerti so tudi prav lahko živel, ker so bili brihtni in pridni. Pa z Melharjevimi otroci je tak dalječ prišlo, de so poslednič pri Šimnovih otrocih beračevati mogli.

Pač ni gorši dedšine,

Kot izreja dobra je;

Nesreče plen sta lahko blágo in denár,

Kar znaš, ne vzame ti nobena moč nikdar.

29. Varčni kmet.

Dva prebivavca neke pogorele vasi sta hodila skupaj, milovšnje prosit.

Prideta na nek velik, kmetiški dvor. Kmet je ravno pred durmi stal, in hlapca oestro kregal, de je volovske vervi čez noč na dežju pustil, in drugih reči bolj ni spravil. Ko to od dalječ čujeta, prvi drugimu reče: „Tu ne bo nič, ta mož je lakomen!“ Ko bližej prideta, ju kmet prijazno sprejme

in v hišo pelje. Povesta mu od nesreče, ki ju je zadela. Kmet jima da jesti, nekoliko denarja in jima obljubi dva škafčika žita v nesrečno vas poslati.

Moža se začudita njegove dobrotljivosti, in mu med kosilam razodeneta, de sta ga za skopiga in lakomniga imela, ker je hlapca zavolj tak majhne reči tak terdo kregal.

„Ljuba prijatla!“ odgovori kmet, „ravno zató, ker sim varčen, mi ostane med tem, kar za hišo in otroke potrebujem, toliko, de tudi revne podperati zamorem.“ Kaj družiga je skop, kaj družiga varčen biti.

Zase lakomnik denár na kupe grabi,
Varčen spravlja tud, pa vbogih ne pozabi.

30. Modra in kristjanska dobrodelnost.

Poznam bogatiga moža, kteriga veliko ljudi skopiga imenuje, ker varčno dnarje izdaja, se bogato ne nosi, in mladim, zdravim beračem nerad kaj da. Pa ta mož da vsako leto fajmoštru čez šedeset goldinarjev, de bi jih med vboge razdelili. Enkrat, ko je bilo govorjenje od milovšne, je rekel: Rad od

tega, kar si s trudam in delam pridobim, potrebnim po svoji moči podelim; pa bi rad na tihim in z previdnostjo to storil: fajmošter molčijo od tega, in tudi boljši vedo, kakor jez, kateri ljudje so potrebni.

Na tihim in brez hrupa vsaciga

Previdno blagodari božčika.

31. Vbožnica.

Kristina, blagodarjena udova so bili vbogih mati. Opominjali so večkrat svoje otroke, de naj revnih nikdar ne pozabijo. Če so denarje za kako posvetno veselje ali za lišp izdali, so jim rekli: „Vi le na posvetno veselje mislite ali pa na lepo oblačilo; tega pa ne mislite, de mnogo ljudi v nar veči potrebi živí, in še toliko nimajo, de bi se popolnoma oblekli.“ Pa lahkokervni otroci malo porajtajo na materne besede.

Na noviga leta dan pride nek vbog fant v hišo in prosi za milodar. Razún nekoliko slabih cap ni imel ničesar na životu, torej se je od mraza ves tresel. Otroci so bili v izbi vsi skupej. „O!“ so spregovorili mati, „vi ne veste, kak hudo je lačen biti, in kako

zebe človeka, ki ima prazen želodec in slabo obleko!“ „K peči se vsedi,“ rečejo vbogimu fantu, „ti bom kosila prinesla.“ Odšli so.

Otroci med tem fanta to in uno vprašajo. Ko ga dobro pogledajo, in ko jim je povedal, de že dva dni ni nič gorkiga jedil, in de ne more več v šolo hoditi, od kar so mu oče umerli, desiravno bi še prav rad hodil, se kaj lepiga in koristniga naučiti; si jim je začel smiliti. Prosili so mater, ki so z juho spet v izbo stopili, de bi mu tudi kaj svojih oblačil, podariti smeli. Mati radi dovolijo. Vsi so šli in nobeniga ni bilo prazniga nazaj. Toliko so skupej prinesli, de je bil vbogi fant od nog do glave popolnoma oblečen: sami so ga oblekli. Vbogi fantič je materi in vsim otrokam roko poljubil; in ko je bil že na poti od ondod, se je še večkrat nazaj ozerl, in govoril, dokler so ga vidili in slišali: „Bog vam plačaj! Bog vam plačaj!“ Od tega časa so bili otroci vsi drugačni. Bolj varčni so bili sami zase, de so vbogim ložej pomagali. Večkrat so mater prosili, de bi kakimu revežu kruha, kak dnar ali kako oblačilo podariti smeli. Materi je to zlo zlo dopadlo. Kupili

so koj pušico iz kositarja, ki so jo imenovali vbožnica, in so otrokam na voljo dali, koliko vsak v vbožnico od časa do časa položiti hoče. In če je eden ali drugi kako veselje, kako lepo oblačilo, ali kaj družiga nepotrebna si omislil, je mogel tudi vselej nekaj v vbožnico dati. Vsako četertinko leta so vbožnico odperli, in denar med vboge otroke razdelili. Kak lepo je bilo to pred Bogam in ljudmi!

Telesa eniga smo udi,
 Gospoda imámo eniga;
 Zató, če vidiš v sili hudi
 Bit' brata, ne zapusti ga.

32. Nasprotna brata.

Martin je bil priden in delaven; zmirej je mogel kaj opraviti imeti, in kaj koristniga delati. Urno se je vsake reči lotil, in ni pred nehal, de je bila prav in dobro dokončana. Bil je zraven dobrovoljen in vesel; in kadar je po dokončanim delu počival, je bil iz serca dobre volje. Vse ljudjé so ga radi imeli.

Lovrè, njegov brat, je bil len fant. Ker ga delo ni veselilo, je zdaj to, zdaj uno uganjal, vse le poverh opravil, nobene reči se ni pridno prijel. Večkrat ni cele ure nič delal. Kakoršen pri delu, takošen je bil tudi pri volji, še pri jedi je bil len in gnjil. Sprehajal se je kakor senca na steni.

Nju starši pomerjejo in jima lepe reči zapustijo. Martinu je od leta do leta svoje premoženje rastlo. Lovrè, leni Lovrè je bil vsak dan vbožniši, de zadnič več okrogliga v žepu ni imel. Zdaj je še le revšino začel čutiti. Ki dela ni bil navajen, si tudi nič prislužiti ni mogel. Od zdaj je bil nadlega svojimu bratu. Ta mu je scer nekoliko pomagal, pa varčno: večkrat mu je dal zastopiti, de se je sam v revšino in nadlogo zakopal.

Cloveku pridnost kruh in čast daruje,
Lenôba pa beraško mavho snuje.

33. Prav siromaški otroci.

Nek bogat mož je imel sedim otrók, ki so bili vsiga vsmiljenja vredni. Skor vsi so bili bolni, ali pa zeleni in suhi ko smert, in majhni vedno kot klop. Če so prišli v šolo,

nobeden fant ni hotel zraven njih sedeti, ker se je neprijeten duh od njih razširal, in ker so se vedno praskali. Nikdar niso bili dobrovoljni in veseli viditi. Po naredbi zdravnika so zdaj to, zdaj uno zdravilo vpotrebovali. Njih oče so šli za kupčijo po svetu, in so vso skerb za otroke dvema deklama izročili, ki ste bile še prav mlade. One ste za druge reči skerbele, otroke pa — biti otroke pustile. Mati so bili skor zmirej bolni. Pergodilo se je, de eden večih otrok do smerti zbolí. Pokličejo fajmoštra, ki še niso bili dolgo v tem kraju, in zdaj pervikrat v ti hiši. Kmalo pregledajo, kako de se v hiši godí. Starši jim milo tožijo, de so z otroci tak nesrečni. „Ljubi ljudjé!“ rečejo fajmošter, „ni čudo, de so vaši otroci tak nesrečni. Sej drugač biti ne more, ker je v vaši hiši (ne zamerite mi) polno nesnage, in vaši otroci popolnoma zapušeni in vsi vmazani. Sej jim srajca na životu gnjije; niso ne počesani, ne umiti: le njih roké in oblačila pogledjte!“ Starši se izgovarjajo: Oče pravijo, de po dnevi niso skor nikdar domá, in svojih opravil pustiti ne morejo; mati, de so večidel bolehní de imajo

zató dekli, de bi otroke oskerbele. „Posli,“ odgovorijo fajmošter, „imajo malokdaj toliko pameti, ali tako ljubezen do otrok, de bi se jim zaúpati smelo. Otroci naj se zgodej k snagi priganjajo: ker tudi starši ne morejo vsiga viditi.“ Potém otroke lepo podučijo, de naj zmirej snažni in oprani bodo, in jim bukvice na dom pošlejo, v katerih je bilo od znage veliko pisaniga. Kmaló so otroci ozdraveli, čversto rastli, in dobrovoljni in veseli bili. Ni jim bilo več potreba, ne zdravnika, ne zdravila.

Čednost kras životu in lepoto da,

Kinči žêno in otroka in možá.

34. Nečimerna deklica.

Rezike edino veselje je bilo lepo oblačilo. De je le denár v roke dobila, je že letela po robcev, in ko je vidila lepo oblačilo, ga je že hotla imeti. Zdaj so jo mati pri zerkalu, zdaj pri ogledu rut vrajmali. Vedno se je lišpala in lepotičila. Starši so jo večkrat svarili; de ne obleka, ampak krepost in sramožlivost človeka žlahtniga stori, de lepa obleka človeka ne poboljša in njegovih pregréh ne

zakrije, de Bog in dobi ljudjé ne gledajo na obleko, ampak na lepo zadržanje. Pa le malo je pomagalo; nečimerno dekle je bilo že preveč v svojo obleko zaljubljeno, in si pri tém misli, Bog vé, kaj de je.

Prigodilo se je, de so gospod fajmošter osim fantov nar lepšiga zadržanja k sebi v svoj vert povabili. Nar lepši sadja so jim pustili prinesti, in jim po zasluženju darove delili. To je bilo pač veselje za otroke in njih starše! kaj zlo so si to v čast šteli. Osim dni poznej so ravno tak z jakimi deklicami storili. Rezike pa ni bilo med temi; nje še clo omislili niso. To je ni malo zdražilo. Nje starši pri ti priložnosti svaritve ponovijo. „Poglej,“ so rekli mati, „na koga pametni ljudjé gledajo! Boš pa v nedeljo domá ostala, se znaš pred zerkalo vstopiti in se lišpati, med tem, ko bodo druge deklice se pri gospod fajmoštru veselile in radovale.

V seboto pride k Reziki neka vboga deklica z imenam Marijca, in jo prosi, de bi ji kako obleko posodila, ker je jutro h gospod fajmoštru povabljena. Rezika je s perviga kar poslušati neče, in clo misli, de jo Marijca

le zasramuje, ker ona ni bila povabljena. Pa, si misli, tam bodo saj mojo obleko vidili, in jo hvalili. Dala je tedaj Marijci svojo najlepši avbico in novo suktnjo, ter je rekla: „Vari dobro, de ju ne pomažeš in povej, de ste moje obleki!“

Marijca ob uri v ti tuji obleki h gospod fajmoštru pride. Koj jo vprašajo: „Kje si dobila to avbico in suktnjico, Marijca?“ Ona odgovori: „Sosedova Rezika mi je oboje posodila!“ „Marijca!“ odgovorijo fajmošter, „jez ne gledam na lepo obleko, ampak na dobro zadržanje. Oblačilo človeka ne stori ne slabjiga, ne boljšiga: dovolj, de si čedno in spodobno oblečena! Pojdi tedaj nazaj, daj oblačili Reziki, in pridi nazaj v tvoji čedni obleki, ki mi veliko bolj dopade, kakor ta nečimerna in svilnata.“ Marijca gre, da avbico in suktnjico Reziki nazaj, in ji vse pové, kaj de se je zgodilo, in kaj de so gospod fajmošter rekli. Rezika je bila zdaj vsa osramotena; jokala je od jeze in togote, in od te ure je ves lišp in nečimernost sovražila.

Ko so gospod fajmošter spet drugo leto sramožlive in pobožne deklice v vert povabili, je bila tudi Rezika med njimi.

Pobožnost čast prinese ti zarès,

Rodí ti radost pravo;

In sramožlivost vence plete vmés,

Ki kinčijo ti glavo.

35. Umen očim.

V neki vasi je živela udova, ki je imela čvetero otrók; nar mlajši med njimi je bil že šest let star. Pa vsi so bili še tak plašni, de si nobeden ni upal v tami čez prag stopiti. Mati sami so bili boječi; k temu so pa še staro deklo imeli, ki je otrokam mnogotere povesti od strahov, perkazni in takih neumnosti pripovedavala. Tudi je vsako leto na svetiga Nikolavža večer prišel Nikolavž in parkelj. Ni čudo tedaj, de so otroci tak plašni bili. Ja, eno deklico, ki se je parkeljna zlo prestrašila, je clo metati jelo.

Dobili so otroci očma. Očim so kmalo plahoto otrók, in nje vzrok opazili. Ker so bili umen mož, so pred drugim dekli pod zgubo službe prepovedali le ziniti od strahov. „Ne verjemite tega,“ so rekli otrokam, „kar ste od strahov in duhov slišali; kar sim živ, še nisim nobeniga strahú vidil, in se tudi

nobeniga ne bojim. Kar kdo misli, de je strah, večkrat ni družiga, kakor kaka mačka, ali miš, ali pa hudoben človek, ki v tami pokrasti hoče. Kar vi svetiga Nikolavža imenujete, ni družiga, kakor človek iz soseske, ki se preobleče, in parkelj tudi ni družiga, kakor kak hlapec ali vbog človek, ki za nekatere solde otroke plaši. Pri meni ne bo nobeden tak Nikolavž in nobeden parkelj v hišo priti smel.

Otroci so bili že vtolaženi. Očim so jih večkrat v tami krog vodili; samo z rokami so mogli naprej šlatati, de niso z glavo ali z nosam kam zadeli. Posebno so z otroci nar raji tje šli, kjer je kaj zašumelo. In vidili so, de je bil pes ali mačka, ali de se je kaj prebernilo ali pa padlo, in tako ropòt ostal. Enkrat niso otroci po nobeni ceni teli gledat iti, ker so nekaj preglasno dirjati slišali. Pa mogli so. Kaj je bilo? Koza se je po noči v hlevu odvezala in po hiši skakala. To je bil duh. Otroci so se eden pred drugim smejali. Kmalo so si upali v tami krog hoditi, in so bili zadnič tak serčni, de so po noči, kot po dnevi brez straha vse kote v hiši pretaknili.

Povsod bojezen spremlja te,
Ker strašiš svoje sence se.

36. Otrok svojimu očetu pismo piše.

Nikolavž je do svojiga trinajstiga leta pridno v šolo hodil. Naučil se je brati, pisati in rajtati in veliko družih koristnih reči. Poslali so ga potém starši na tuje, de bi se mizarskiga naučil.

Nikolavž ni bil dolgo na tujim, že če nazaj domú. Njegov mojster je imel dva že odrašena sina, ki z vbogljivim Nikolavžem nista ne le gerdo ravnala, ampak sta ga še večkrat k hudim zapeljati skušala. Tožil je to nju očetu; ta se pa zavolj tega še zmenil ni; potém nju materi: Ti je bilo pa še manj mar. „Lejte,“ je rekla, „kaj čes, de naj te na naročji nosita! od mojih sinov nobeden nič slabiga ne vé; tebe domú mika; pa iz tega ne bo nič; dokler učiliški čas ne mine, ne pojdeš iz hiše.“ — Kaj je tel vbogi Nikolavž početi? Uiti? To se mu ni lepó zdelo; tudi ni imel ne solda in devet ur je imel do doma. Znal si je pomagati: pisal

je svojim staršem pismice, v katerim jim je vse tak lepó in na tanko razložil, de so že v petih dnevih oče pri njemu bili in ga seboj domú vzeli, dokler de so za boljši kraj zanjga zvedli.

Kak koristno je, pisati znati! Po pismu tudi s tistimi govoriti, ki dalječ od nas stanujejo, in jim vse povedati zamoremo, kar jim povedati imamo, in kar drugim radi zamolčimo.

Kdor brati, pisati ne zná,
Veljá le pol možá.

37. Dobro bo že večkrat v življenju plačano.

V nekim vertu so jabelka z drevés tergali. Otroci so iz cele soseske skup leteli. Eni so prosili z velikim vpitjem in silo: „Meni tudi, še meni eno jabelko!“ Nekteri bližej gredó in pobirajo kar morejo; drugi se prepirajo in clo rujejo: ker je vertnár nalaš nekoliko jabelk med otroke vergel; zató je med njimi vstal prepír, in še clo pretep. Gospod, čigar je bil vert, so skoz okno na otroke gledali. Zagledali so majhno deklico

z jerbasčikam v roci, ki je od dalječ stala in se med divje otroke ni hotla mešati. Sramožлива deklica jim je dopadla. Dolgo so jo gledali. Ko je bilo delo končano, so vsi otroci preč leteli. Tudi mala deklica je hotla iti. Pa gospod, ki jih ona ni vidila, jo iz okna pokličejo: „Ostani deklica, ostani!“ Deklica se vstavi, in ne vé, kdo jo je klical. Gospod k nji pridejo in jo prašajo: „Čigava si?“ Deklica odgovori: „Moj oče so delavci: so tudi že enkrat v tim vertu delali, pa zdaj so bolni. Mož, ki jih je obljubil ozdraviti, pravi, de naj večkrat kuhano sadje jedo; mi nimamo sadja, in če dobimo kaj dnarja, mati koj po kruha pošlejo.“ Zdaj ji gospod jerbasčik z roke vzamejo, ga odprejo, pa noter ni bilo ne muhe ne repka. „Kaj nimaš nič v jerbaščiku?“ rečejo punčiki. Punčika odgovori: „Oče so rekli, de naj prosim, pa nisim mogla blizo, de bi bila prosila.“ Gospod ji napolnijo jerbasčik z nar lepšimi jabelki do verha in ga dajo punčiki rekoč: Ti si jaka punčika, če taka ostaneš, boš zmirej dobre ljudi najdla. Tu imaš jabelka za bolniga očeta, in ko bojo vam pošle, pa spet k meni

pride!“ Punčika se lepo zahvali, jim roko poljubi in vsa vesela k očetu domu priskače, jim vse pové in večkrat te besede ponovi: „Gospod so rekli: Ko bodo nam jabelka pošle, pa naj le k njim spet pridem.“ Ta gospod so punčiki potem še veliko dobriga storili.

Tak zlo visoke cene je krepóst,
De jo poštuje starost in mladóst.

38. Ne delaj dobriga zavolj hvale ali plačila.

Katrica pride po šoli domu in joka. „Otrok!“ so rekli oče, ki so jo zagledali, „kaj si ti je zgodilo? Zakaj jokaš?“ „Fajmošter,“ reče Katrica ihtea, „fajmošter so danes v šoli bili!“ „Zato,“ odgovorijo oče, „se bi še imela veseliti!“ „De,“ reče Katrica, „druge otroke so prašali in jih obdarili! mene pa niso prašali; kar so drugi znali, bi bila tudi jez vedla, in morebit še več. Na zadne so tudi nektere imenovali, de so z njimi dovoljni, ker so v cerkvi tihi in pobožni. Menim de se tudi jez v cerkvi zaderžim kakor je prav; pa od mene niso besedice zinili.“

„In zató jokaš,“ rečejo oče, „kaj ti je tak težko, de nisi bila pohvaljena in obdarovana? Kaj si samo zato pridna, in v cerkvi tiha in sramožлива, de bi bila zató obdarovana in pohvaljena? Na tako vižo boš še v življenju večkrat nevoljna in žalostna. Dobro ne bo vselej precej plačano, in bogaboječ je večkrat pozabljen in zaviden: zató pa ne smemo svojih dolžnost v nemar pustiti. To sim ti že večkrat povedal. Pa kakor vidim, tega še nisi dobro v sercu obderžala.“

Katrica, desiravno je že bila dvanajst lét stara, vonder še ni vedla, kaj de je dolžnost in čednost. Oče so jo mogli na novo podučiti.

Le tisti jak, pobožen je,

Ki spolni rad dolžnosti vse.

Ne glej na samoprid, le na postavo in dolžnost,
To samo sveto je, to samo prava je krepost.

39. Dober otrok.

Jožik je bil jak dečik, in si je zmirej bolj prizadeval, kaj koristniga naučiti in vedno pobožniši biti. Enkrat praša v šoli svojiga učenika: „Kaj morem storiti, de bom brumen,

pobožen otrok?“ Učenič odgovorijo: „Čem ti, ljubo dete! nekaj povedati; le dobro pazi; tudi vi,“ so djali drugim otrokam, „dobro pazite; nekaj lepiga vam bom povedal.“ In otroci nastavijo oči in ušesa. Učenič začnejo: „Nek oče so imeli štir otroke. Terdo so jih deržali, ali veliko več, dobro so njim hotli; zató so jih mogli povsod vbogati. Pa velik razločik je bil med otroci. Nar mlajši, ki je bil že vonder osem lét star, je tel zdaj to zdaj uno od očeta imeti, in če je kaj potreboval, je očeta na tanjko vbogal, de bi se jim bil priliznil: samo zató je tedaj vbogal, de bi bil kaj plačila dobil. Nar starši sin je bil že bolj prederzen, in oče so ga večkrat ojstro prijeti mogli. Potém se vé, de je vbogal; ker se je očeta, ali veliko več šibe bal; samo zató je vbogal.

Njegova sestra tudi ni bila dosti bolj. Večkrat je na tihim godernjala, če so ji oče kaj vkazali; in le tistikrat je brez nevolje delala, če je bilo to, kar je počela lahko in prijetno. Vsi ti trije otroci so le na videz vbogali, in le tistikrat, ko so oče zraven bili. Če jih zraven ni bilo, so pa delali, kar se jim je

ljubilo. Pa Janezik, njih brat, je bil ves drugačen. Vse je voljno storil, de so mu oče le mignili, če mu je lih včasih težko bilo. Ni zató delal, de bi ga bili hvalili ali obdarili; mu je bilo vse eno, če so bili oče zraven ali ne. Že to mu je bilo zadosti: Oče hočejo! in on je storil; oče so prepovedali! in on je opustil.“ Zdaj prašajo učenik otroke: „Nu, kaj mislite od teh štirih otrók? Ali so bili vsi dobri, vbógljivi otroci?“ „Ne,“ odgovorijo vsi, „le zadni,“ pristavijo nekteri, „le Janezik je bil dober in pobožen otrok!“ Zdaj se učenik vzdignejo in rečejo: „Lejte otroci! Bog je naš oče; mi moremo njegovo voljo spolniti, to je: to storiti, kar je prav; kar pa ni prav, opustiti. Res, de to nekteri storé; pa niso vsi zavolj tega dobri in pobožni. Nekteri samo zató dobro delajo, de se jim dobro godí, ali de so zavolj tega obdarovani: storé tedaj le zavolj samoprída. Nekteri se hudiga zderžé, pa le zavolj strahú pred Bogam, ker se kazni bojé, tedaj le iz boječnosti. Spet drugi le tiste Božje zapovedi spolnujejo, ki jih lahko stane, in ki so jim prijetne; in to tudi ni nič zasluživniga.

Le tisti je v resnici dober in pobožen, ki je zmirej pripravljen, če ga še tak težko stane, to storiti, kar Bog hoče, le zató storiti, ker Bog hoče. Bog pa nič družiga noče, kakor kar je dobro in prav. Pomnite si to, ljubi otroci!“ Otroci eden družiga pogledavajo in molčé. Potém še učenika prosijo, de bi še kaj povedali. Pa Jožik, dober otrok, jih prosi, de bi ravno rečeno ponovili, ker si ni vsiga dobro v glavo vtisnil.

Volja Božja, naj tud volja moja bo,
Sej kar hoče ljubi Bog, je vse lepó.

40. Tri lepe vprašanja.

Jurče ves vesel domú priskače, in pokaže očetu lepe bukvice, ki jih je pri keršanskim nauku v dar dobil. „Me veseli,“ rečejo oče, „če si veliko znal. Kogá so te pa gospod fajmošter prašali?“ „Gospod fajmošter,“ odgovori Jurčik, „so zadnič te tri vprašanja razložili: kaj se pravi Boga ljubiti, in kaj Boga se bati; in kako vemo, kaj je prav in kaj ni prav. — Danes so nas, posebno pa mene od tega veliko

prašali, zadnič so me za roko prijeli in djali, de sim prav odgovarjal, in de naj nikdar ne pozabim, kaj se pravi Boga ljubiti in kaj Boga bati. In potem so mi blagodarili — lejte oče, — te bukvice!“ „Prav,“ so rekli oče; „rad bi vedil, kak si odgovarjal.“ „Tak le,“ pristavi Jurčik, „sim odgovoril: Boga ljubiti se pravi z veseljem storiti, kar je njemu dopadljivo, kar je dobro in prav; ker je to Božja volja. Boga bati se pravi, se bati in skrbeti, de nič taciga ne storimo, kar je Bog prepovedal, ali kar ni prav, kar bi ga razžalilo. Potem so me gospod fajmošter prašali: „Kaj je prav in kaj ni prav? Kako more to otrok spoznati? Jez sim odgovoril: „To nam starši povedo, slišimo tudi v šoli in pri keršanskih naukih. Tudi vest nam to pové.“ Gospod fajmošter so mi potém tudi nekaj od pameti povedali; pa tega nisim dobro zapopadil.“ „Znabiti,“ pristavijo oče, „so rekli, de, kadar človek k pameti pride, bolj razmotri, kaj je prav in kaj ni prav; k pameti priditi se nič drugiga ne pravi, kakor dobro od hudiga razločiti.

Oče so se še dolgo pogovarjali s svojim otrokam, posebno čez to, de Boga ne moremo

na tako vižo, kakor kakiga človeka ljubiti, de se nam pred Bogam ni na tako vižo, kakor pred kakim ojstrim in jeznim gospodam bati.

Ki dobro delajo, in hudiga se varjejo,

Bojijo se Bogá in ga v resnici ljubijo.

41. Kaj je prav ali napčno.

Jurče je imel še dva brata, Benedikta in Francika, in dve sestrici, Katrico in Liziko. Njih oče niso ničesar bolj želeli, kakor jih dobro in pobožno izrediti. Zató so jim večkrat rekli: „Otroci! tega nikár! to ni prav.“

Pa dobri oče so vidili, de ne bodo imeli otrók zmirej krog sebe, in de jim ne bodo mogli pri vsaki priložnosti povedati, kar je prav, in kar ni prav. Zató so jih večkrat takole opominovali: „Otroci,“ so rekli, „vi morete sami svojo pamet poprašati, in sami bolj prevdariti, kaj je prav, in kaj ni prav. Deržite se tega zlatiga nauka: Kar sami sebi ne vošite, tega drugim ne storite; ker to ni prav. Kar pa vošite, de bi drugi vam storili, to jim tudi vi storite; ker to je prav. Tak naj vsi ljudjé ravnajo; to je želja vsih pametnih ljudi; to je občinska postava.“ De bi

jim to zapopadlivši storili, jim večkrat mnogo-tero človeško ravnanje pripovedujejo, in tudi otrokam vkažejo povedati, kaj de so pri drugih vidili ali slišali. Potém jih poprašajo, kaj de od tega ali uniga ravnanja deržijo, ali je bilo prav ali napčno.

Nek večer, ko so bili vsi otroci zbrani, oče takole z njimi govorijo:

„Hlapcu Lovretu,“ pričnejo, „sim dvajset goldinarjev zaslužka obljubil, če mi bo zvesto služil. Leto je zdaj preč, bil je zvest in priden. Bi jez prav delal, ko bi mu manj dal?“ „Ne,“ se oglasi Francik, „vsakimu se more dati, kar mu gré;“ „in deržati,“ pristavi Lizika, „kar se mu obljubi.“ „Sej bi jez lahko rekel, de mu nisim toliko obljubil?“ „Lagati,“ vsi zavpijejo, „lagati ni prav!“

Benedikt pripoveduje: „Včera je hlapcu našiga soseda en par čevlev in srajc okradenih bilo. Kdor je to storil,“ pristavi, „je veliko krivico storil.“

„De,“ pristavijo oče, „ta je veliko krivico storil, ker se je nad tujim blagam pregrešil, in tega ne sme noben človek storiti. Ali mi nič več ne veste povedati?“

Lizika začne: „V nedeljo sim molitevne bukvice v cerkvi pozabila; fantič, ki ima slepo mater (oče ga že poznajo) je bukvice najdel in meni spet nazaj dal.“ „De,“ rečejo oče, „jez ga poznam; večkrat sim vidil, kak skerbno svojo slepo mater v cerkev vodi. Ali vam dopade njegova hvaležnost in ljubezen do staršev?“ „De, de,“ se oglasijo vsi otroci.

Govorica je še dalej terpela. Jurče je majhno govoril, Katrica pa, starši hči, je nar bolj vedla, kaj je prav, in kaj ne; ker je zmirej pri keršanskim nauku prav pazlivo poslušala, in gospod fajmošter so ne davno še le deset Božjih zapoved razložili in djali: Vsak človek, ki se pameti zavé, zamore deset zapoved znati, in jih more spolnovati, ker nič družiga ne zapovedujejo, kakor kar vsi ljudjé želé, de bi se zgodilo. Rekli so, de so v naše serca zapisane, ker nam že lastna pamet in vest zapoveduje: Ljubi in časti Boga in svoje starše; ne ubijaj; ne delaj ničesar, kar ni pošteno; ne kradi; ne laži; ne pričaj krivo; ne želi tujiga blaga.“ To je pač bil zares lep keršanski nauk!

Ak v nebesa hočeš najdit' stezo pravo,
Po nji prašaj svojo vest in pamet zdravo.

42. Otrok naj si prizadeva Bogu podoben biti.

Bernard, keršanski oče, prašajo vsako nedeljo svoje otroke, kaj de so se pri pridigi naučili. Ja, večkrat so se čez to lepo pogovarjali, in otrokam razložili, kako se more to ali uno razumeti in nase obrniti.

Enkrat, ko so bili vsi otroci skupej, jih oče izprašujejo; nar mlajšiga narpred; pa otroci niso veliko vedli. Le eden je odgovoril: „Gospod so rekli: Človek zamere vse storiti, kar če.“ „Tega pa že nisi prav razumil,“ odgovorijo mati, ki niso bili v cerkvi. „Ne clo napčno,“ pristavi Marijca, nar starši hči, ki je zmirej pridno Božjo besedo poslušala, in prav veliko v glavi obdržala. „Današnja pridiga,“ dalej pravi, „je bila ena zmed nar lepših, kar sim jih slišala.“ — „In ena nar potrebnjših,“ odgovorijo oče. „Povej nam Marijca! imenitniši dele.“ Poslušajte otroci! Marijca začne:

„Človek,“ so djali pridigar, „je po Božji podobi vstvarjen: zamore in ima Bogu podoben biti. V prvem delu so djali: Bog je vsigamogočen, on vse zamore, kar hoče: pa le to hoče, kar je dobro in prav. Tudi človek vse zamore, kar je dolžen storiti, če ima le resnično voljo. Vsak zamore to storiti, kar njegova dolžnost tirja: ker, ko bi bilo nemogoče, bi nobene dolžnosti ne moglo biti. Tudi se vsak poboljšati zamore, če le resnično želi. Če tedaj kdo reče: Ne morem storiti tega, kar Bog od mene tirja; ali v ti reči se ne morem poboljšati; se pravi toliko, kakor „se nočem poboljšati.“ Več izgledov so potem povedali, kako dalječ so nekteri ljudje skoz veliko prizadevanje in Božjo pomoč v dobrim prišli; kak veliko se jih je spreobernilo, deširavno je bil začetik pokore težak.

V drugim delu so rekli: de je Bog neskončno dober in svet. Vse, kar hoče in stori, je dobro in prav: zato tudi Boga imenujemo nar veči in nar bolj popolnoma dobroto. Človek naj v tem Bogu podoben bode, de naj le to hoče in stori, kar

je prav. In ta dobra volja, so rekli, to resno prizadevanje po dobrim je nar večí dobro, prava vrednost človeka. Vse drugo, kar se scer dobro imenuje, séga le po časnim dobičku, po kratkim veselju ali po prazni zdetnosti, ni stanovitno in le v človeškem zmislú dobro. „In tuki so se dolgo pomudili: ne morem več vsiga povedati; desiravno dobro vem, kaj so menili.“ „Dobro, moja jaka Marijca!“ odgovorijo oče, če si jih prav razumela. Posebno zadno si obderži; obderžite si vsi, otroci! Odkritoserčna, resnična dobra volja je sama nar večí dobro, nar večí čast človeka.

De bi storil, kar mi je storiti,
Kdo potém srečnejši more biti?

43. Umirajoči oče.

Štefan, reven oče so doživeli osemdeseto leto. Zdaj pa je njih moč vidno vpešala, in postlje niso več mogli zapustiti.

Eno nedeljo večer, ko so vidili, de se jim konec življenja bliža, pokličejo vse svoje otroke — pet je bilo še živih — k sebi. Otroci pridejo glasno jokaje, de bodo svojiga

ljubiga očeta zapustiti mogli. Gospod, čigar je bila vas, ravno memo hiše gre, sliši jok; stopi v hišo, de bi vidil, kaj de je. Tudi več sosedov je prišlo k smerti pobožniga sivčika. Štefan so vse pričijoče mirno in veselo gledali. Potem obernejo oči na svoje žalostne otroke. Kviško se sklonijo, kolikor jim še moč pripusti, in jih nagovorijo: „Otroci! ne jokajte, jez rad umerjem. Večer mojiga življenja je prišel; vtolažen grem tje k ljubimu Bogu. Prizadeval sim si zmirej pravično živeti in svojo dolžnost spolniti. V življenju sim malo sladkosti okusil, — sim veliko, ah! veliko prestal. In vonder je bilo ravno to zmirej moja tolažba: Človek naj dela, kar je prav; Bog pa bo vse prav storil. Na svetu se dobrim ljudém vselej ne godí dobro; ja ravno nar pobožniši ljudjé morajo večkrat nar več prestati. — Pa tam na unim svetu se jim bo zató toljkanj boljši godilo. Sej en Bog je, vsigaveden, pravičen plačnik pobožnosti. Tudi jez grem tje, od njega plačilo prijeti. Ljubi otroci! bodite pobožni; živite tako, de se boste mogli prihodniga večniga življenja veseliti.“ Zdaj se na

postljo nazaj naslonijo. — „Otroci, ne jokajte!“ rečejo še enkrat s podertim glasom, „rad umerjem, terdno upam“ — in umerjejo.

Otroci so tak glasno jokali, de so to komej razumeli. Tudi soseskinimu posestniku je bilo serce ganjeno. „De, za resnico,“ je djal, „kdor takiga človeka umirati vidi, ta pač ne more nad tem dvomiti, kar nas vera uči: En Bog je; duša človeška je neumerjoča; je prihodnjo življenje; v katerim bo vsak po zaslugi plačilo prejel.

Kak hitro ure nam tečejo,

Kak kratki tir pozémski je!

Se vrata večnosti odprejo,

Ko komej se zavémo še.

Pobóžne duše smert ne straši,

Še stega ji nasprót roké,

Sodnika klic je ne preplaši,

Počiti v dom nebeški gré.

44. Šola v vasi.

V neki vasi so bili zlo nesramni in razujzdani otroci. Od pobožnosti in keršanstva ničesar niso znali, niso hotli ne vbogati,

in se ne učiti. Starši in drugi ljudje so čez to močno tožili; tega pa, od kod to pride, de so otroci tak popačeni, nobeden ni vedil. Gospod fajmošter so večkrat z žalostnim sercam to premišlevali, de so izvir te nesreče našli.

Prišli so neki dan v šolo, in v kazali enimu fantu Evangeli brati. Otrok je bral, pa tak slabo, tak skaženo in popačeno, de ne morem povedati. Bil je lih ljubi Evangeli od dvanajst let stariga Jezusa. Luk. 2. p.

„In kaj si zdaj lepiga bral,“ prašajo gospod fajmošter otroka. Otrok jih debelo gleda, in kar besedice ne zine. Ni čudo, kar se slabo in popačeno bere, se tudi zastopiti ne more. Zató imajo pa tudi nekteri ljudje tak malo veselja do branja, in od njega tak malo koristi.

Gospod fajmošter so več napák v šoli vidili. Vidili so, de skor vsak otrok druge bukve pred sabo ima, iz kterih učeniku po dvakrat kaj žlobudrá, in potem brez dela v klopi sedi, ali clo nemir in nepokoj dela. Od tod je prišlo, de otroci, ako ravno so že po štiri ali pet lét v šolo hodili, pa še vonder ničesar niso znali, in še le poredniši bili.

To je gospod fajmoštra zlo razžalilo. Niso več besedice spregovorili, ampak šli so globoko zamišljeni.

Tu more vse drugač se vravnati, rečejo sami pri sebi, ter se proti nebu ozrejo: tu se more pomagati; scer ne pomaga ne svaritev ne molitev. Kjer ni dobro vravnane šole, ni mogoče otrok dobro izrediti. V šoli ne smejo otroci samo brati, pisati, rajtati in drugih koristnih reči se učiti; ampak tudi in scer posebno keršanski nauk; kaj je prav in kaj je napak, kaj imajo verovati, storiti in opustiti. Učenik so namestnik staršev, in očitna šola mora biti šola lepiga zaderžanja.

Od zdaj gospodu fajmoštru ni bilo ničesar bolj pri sercu, kakor šola. Ker se pa zavolj veliko družih opravil z njo niso mogli skoz in skoz pečati, kakor bi bilo potreba; so skerbeli eniga mladiga kaplana dobiti. Temu so čez šolo oblast dali, in so ga podpirali s svojim svetam in veljavo.

Pred drugim so občinski uk vpeljali.

Otroci so bili v tri dele razdeleni: Manjši, srednji in večji. Naprava je bila taka, de so

se vsi med šolo neprenehama učili. Dobro so mogli paziti, ker je bil zdaj ta, zdaj un poklican. Nikdar niso pustili; de bi jih več ko eden na glas bralo ali odgovarjalo. Če so učenik manjši izpraševali, so mogli večji pisati ali pa rajtati. Če so večji podučevali, so mogli manjši čerke skup stavljati ali pisati. Tako so se vsi, dokler je šola terpela, neprenehama učili: otroci po tem takim niso imeli časa, kaj slabiga misliti ali delati.

K ti napravi je bilo pri vsakim oddelu (Klasse) enakih bukvic potreba. Zraven Katekizma in Evangelskih bukev, so gospod fajmošter take oskerbeli, ki so bile otrokam nar pripravniši in nar potrebniši. Veliko lepiga in koristniga je bilo v njih, vse prav lahko razumeti, veselje jih je brati bilo. Otroci so se veselili nad lepimi izgledi in povesti. Nauk, ki je bil v izgledih zapopaden, jim je bil razložen; lepe nauke v versticah so se radi iz glave učili.

V pisanjskih izgledih so bili lepi nauki zapopadeni. Otroci so vsak svoje bukvice dobili in nekoliko gub popirja zraven, in so se navadili prav lepo pisati in vse čedno imeti. Ravno te bukvice so bile potem drugim otrokam

dane, de bi se pisano brati učili. Pisma, ki so jih od doma seboj prinesli, so mogli popred učeniku pokazati, če se otrokam spodobijo.

Rajtenge so bile s tem polajšane in prijetne, ker so gospod učenik le samo izgleda od znanih reči dajali. Kmalo so se naučili iz glave rajtati.

Ker so gospod fajmošter posebno na pravi red in lepo zadržanje gledali, so dali tele:

Šolske postave.

- 1) Vsi šolski otroci imajo natanko o odločeni uri v šoli se znajti. Kter prepozno pride, ali ga clo ni, more učeniku povedati, zakaj je zamudil ali zakaj ga ni bilo.
- 2) Vsak otrok mora omít in počesan, čisto in sramožljivo oblečen, priti, in vse, kar mu je v šoli potrebniga, seboj primesti.
- 3) Šola se ima zmirej začeti z eno kratko, serčno molitvico, in tako tudi končati. Kdor prepozno pride, naj sam na tihim to molitvico opravi.
- 4) V šoli mora vse tiho in mirno biti. Kdor šepta ali druge moti, mora zunej klopi na posebnim kraju stati.

- 5) Nikdar ne sme več kot eden k potrebi iti; in ta mora hitro spet nazaj priti.
- 6) Jesti med šolo nobeden ne sme.
- 7) Nobeden ne sme iz hudobije drugiga zatožiti, ali slabo od njega govoriti. Vonder pa mora vsak učeniku povedati, kar je na poti ali pa v šoli nespodobniga vidil ali slišal: ne zavolj sovražtva ali škodolakomnosti; ampak de bi se pregreha odvernila.
- 8) Učenika mora vsak rad vbogati, in jim spodobno čast skazati.
- 9) Vsak otrok mora pred učenkam resnico govoriti, in se laži bati.
- 10) Po šoli naj vsak tiho domú gré; ne sme leteti, vpiti in skakati, ali se clo ruvati in pretepati.

Te šolske postave so bile v šoli na zid obešene, in od časa do časa prebrane.

Vsako seboto je bila:

Sodba čez zaderžanje.

Tu so prišli gospod fajmošter v šolo, se prepričati, koliko so se otroci naučili, in kako so se zaderžali. Pregledali so imenik učencov,

kjer je bilo zaznamnjano, kak pridni ali zanikerni so bili otroci, in kak so se zadržali. Tu so bili vsi tihi in so skerbno pričakovali, kaj bodo gospod fajmošter rekli. Pridnim otrokam se scer ničesar ni bilo treba bati; ker so jim bili prav dobri. Pa vest jih je vonder opominjala, de so se tudi večkrat pregrešili. Gospod fajmošter so povedali, v čim de so zadovoljni in v čim naj se prihodnič otroci poboljšajo. Prav skoz in skoz zadovoljni res z nobenim niso bili: pri vsakim so imeli kaj opomniti in želeti. Lene in nepokojne so ojestro opominjali. Hudobne otroke ki se niso hotli poboljšati, so po zaslugi kaznovali. Kakor so gospod fajmošter prijazno z dobrimi, tak ojestro so pa tudi z hudobnimi ravnali. Zato so si skor vsi otroci prizadevali, de niso bili pokorjeni. Bolelo jih je že, če gospod fajmošter niso bili z njimi zadovoljni, ker so vedli, de vse hudo sovražijo. Večkrat so otroci mislili in djali: „Kaj bi gospod fajmošter k temu rekli?“ In to jih opomne, de Bog vse vé, če bi lih gospod fajmošter ne zvedli.

Dober napredik v šoli.

Tak je bilo od dnéva do dnéva zmirej bolj-
 ši. Gospod kaplan so bili, de jim je le čas pri-
 pustil, v šoli, posebno v začetku. Otroci so se
 že veselili, de so jih le zagledali, in so v glavi
 obderžali, kar so jim lepiga povedali, ki jim
 je tudi zlo dopadlo, posebno, ko so vidili,
 de otroci lepe nauke v sercu obderžé, in de
 se zmirej boljši vedejo. Spoznali so, kak
 dobro z njimi duhovni menijo. Otroci so imeli
 zmir več veselja k uku, in če so jih starši
 za delo potrebovali, so raji po šoli bolj pridno
 in bolj dolgo delali, de so le v šolo iti smeli.
 Nekteri so iz delj prišli, tudi pri slabim
 vremenu, in so čez poldan v šoli ostali, ker
 so bili v varstvu, in ker jim je bilo delo dano.

Na tako vižo je leto minilo. Gospod
 fajmošter so napravili:

Otročji praznik.

Nek dan pridejo vsi šolski otroci lepo
 po svojim stanu oblečeni, v šolo. Od tod
 gredo v parih v cerkev. Veliko ljudi se je
 zbralo. Tudi deželjska gosposka med drugimi
 veljavnimi osebami je bila pričujoča. Po do-

končani veliki maši so gospod fajmošter s kratkimi besedami nagovorili otroke, in od koristi šol govorili; zdaj se je vidilo, kaj so se učenci naučili. Potem se je veliko izpraševanje začelo. Pričujoči so otroke čez to in uno izpraševali; otroci odgovarjajo dostojno, berejo, pripovedujejo kaj podučivniga, pravijo iz glave lepe pregovore, rajtajo in pokažejo spiske. Nar dalj so se pri keršanskim nauku mudili.

Gospod fajmošter so otroke z lepimi bukvami obdarovali. Veliki so bili s tem zadovoljni, de so bili pohvaljeni, ker so svoje dolžnosti dopolnili; in djali so jim, de naj le tako živijo, kakor so podučeni, in Bog in ljudjé jih bodo obrajtali. Potem se v imenu vsih zahvali en sam otrok staršem, gospod fajmoštru in ljubim učenikam. Starši sami so se fajmoštru in učenikam z ganjenim sercam zahvalili, za njih ljubezen, prizadevanje in skerb, ki so jo otrokam skazali. Veselja in zahvale solzé so lile.

Na otrocih se je že vidil šolski sad. Bilo je veselje viditi, kak pobožno so otroci v cerkvi iz bukvic brali, in tudi v celim

zaderžanju zmirej umniši in pobožniši prihajali.

Ker pa otroci radi pozabijo, kar so se v šoli učili, in ker so nekteri zgođej nehati mogli, so skerbeli gospod kaplan tudi za

Nedeljsko in prazniško šolo.

Prišli so namreč v nedelih in praznikih mladi ljudjé, ki niso več v šolo hodili v farovž ali v šolo: zaredama fantje in deklice. Tu so iz kakih lepih bukev brali, kaj pripovedali, ali pa pisali; rajtali ali kaj koristniga govorili, kar ni za prižnico, pa vonder potrebno vediti. Posebno so si prizadevali mladosti kristjanske dolžnosti razložiti, pred zapeljivcam nedolžnost varvati, in ljubezen do pobožnosti v mlado serce zasaditi. V to dosego so si koristne bukve oskerbeli. Kdor je kake dobre bukve imel, jih je mogel drugim, posebno revnim, posoditi. Nihče ne smel neznanih bukev brati, brez de bi jih bil pred gospod fajmoštru ali pa kaplanu pokazal.

V šolo je smel vsak hoditi, kdor je hotel: hodili so ljudjé od štirnajstiga do štir in dvajsetiga leta. Nekteri, ki niso hodili v

šolo, ko so še otroci bili, so se še brati in pisati učili. Večkrat so prišli očetje s sini, matere s hčermi, in so z veliko radostjo poslušali.

Tak so bili dnevi, v katerih se tolikokrat velike hudobije počenjajo, v katerih se marsiktera nedolžnost zapelje, resnično posvečeni. — Mladost je bila zmirej umniši in pobožniši.

Bog plačaj vredna duhovna, s starši in otroci, ki jih vbogajo.

Perstavk.

Pazi na svoje zdravje.

Otroci pač malokrat pomislijo, kak velika dobrota je zdravje. Koliko jih je, ki ga že v svoji mladosti zapravijo; koliko se jih polomi, de so za celo življenje nesrečni; koliko jih mora pred časom umreti, ker so neprevidni in svojeglavni! Bog sam nam pa zapoveduje, de naj za zdravje in življenje po mogočosti skerbimo in ju varjemo. Bolán človek ne more toliko dobrega storiti, in koristniga napraviti, kakor zdrav; in sam sebi svojo-

glavno in nalaš življenje krajšati, je velik greh.

Če hočes, moj otrok! se bolečin varvati, in storiti, kar si pred Bogam dolžan; spolni te pravila:

- 1) Če zboliš, koj očetu ali pa materi povej. O začetku je lahko pomagati; če pa dolgo čakaš, je bolezen zmirej hujši, in večkrat ni več nobene pomoči.
- 2) Ne jej preveč požrešno; ne preveč; preveč je nezdravo. Ne jej nezreliga sadja: hude bolezeni rodi. Ne jej jagod, zeliš in drugih rastlin, ki jih ne poznaš: več je strupenih.
- 3) Nikdar ne pij, če si vroč; scer sam sebi smert piješ. Nikdar ne pij na vroče ali premastne jedi. Vse močne pijače so otrokam škodljive: žganje je zanje strup.
- 4) Ne sleci se precej, ko se potiš: ohladi se počasi. Pomladi in jeseni, ko so gorki dnevi in merzle noči, se varuj, de se zjutrej ali na večer ne prehladiš: scer bi znal grižo dobiti, bolezen, ktera je že na tisuče otrók grozovitno pomorila.

- 5) Iz mraza ne hodi naglo h gorki peči; ne ostani predolgo in preblizo nje. Močna gorkota pri peči je nezdrava, in po nji rada glava boli.
- 6) Ne suvaj z nožem ali z vilicami neprevidno semtertje; scer bi znal sebe ali druge poškodovati, in jim clo okó izbôsti. Puške se ne dotakni.
- 7) Ne skakaj neprevidno; ne lazi kviško, kjer bi znal pasti; ne upaj si v vodo ali preblizo konja; pazi dobro, de ne prideš pod koló kakiga vozá.
- 8) Ne poškodvaj si zob in očés. Zobjé in oči strašno bolé. Če so poškodovane, ni več pomoči.

Zobjé se poškodjejo s sladkanjem; če se z njimi terde reči pregrizujejo, gumb ali zanjka odvezuje; če usta niso čedne, in ne z merzlo vodo zmite; če se na vroče jedí kmalo pije.

Očém škodje, če kdo s prostim očesam v sonce gleda; če bere ali šiva, ko sonce, luč ali beli sneg v oči bleši, ali če kdo kaj takiga v mraku dela.

Kriv si marsiktere bolečine hude,
Ki nevsmiljeno zdaj tare tvoje ude.

Obnašaj se spodobno.

- 1) Izmij vsako jutro usta, obraz in roké z merzlo vodo. Ne hodi z razmeršenmi lasmi, z blatnatimi čevlji, z omazanim ali sterganim oblačilam med ljudi. Vari obleke, de boš vedno lepo in čedno oblečen.
- 2) Govori počasi in zastopno, de te vsak razumi; ne derži roke, klobuka, ali kaj družiga pred ustmi, ko govoriš; govori z jezikam, ne z rokami.
- 3) Roké naj bodo proste; ne vtikuj jih pod oblačilo: to ni spodobno — večkrat clo nesramno.
- 4) Ne dergni se pred ljudmi po glavi, ali po drugim kraju života; ne grizi nohtov; ne vtikuj perstov v usta — v nos.
- 5) Ne zasmehuj otrók; ne dajaj jim gerdih perimkov, vari se nemira in prepira.

Bodi ljudoljub in postrežliv, posebno proti starim ljudém.

- 6) Ne šali se z drugimi; ne skakaj jim v lasé; ne draži in ne pusti druge nespodbno dražiti. Bodi pri vsakimu resničen, in vonder perjazen in perljuden.

Kdor druge le, in sebe ne častí

Pokaže, de častí sam vreden ni.

1.	Pobožnost
2.	Bog vse vidi
3.	Kesnicoljubnost
4.	Naučanje na Bogu
5.	in 6. Moč molitve
7.	Onočja kvaternost
8.	Onočja ljubezen
9.	Nepokornost
10.	in 11. Bratavska ljubezen
12.	Obremenje premoženja
13.	Bodi spravi
14.	Tomazaj sam sadi
15.	Dobri sosed

Zapopadek.

	Stran
1. Pobožnost	5
2. Bog vse vidi	6
3. Resnicoljubnost	7
4. Zaupanje na Boga	8
5. in 6. Moč molitve	9
7. Otročja hvaležnost	13
8. Otročja ljubezen	14
9. Nepokoršina	15
10. in 11. Bratovska ljubezen	16
12. Oubernjenje premoženja	18
13. Bodi spravin	19
14. Pomagaj sam sebi	21
15. Dober sosed	22

16. Velikodušna ljubezen do bližniga	24
17. Lažnik sam sebi škodje	25
18. Hinavstvo	27
19. Sramožljivost	28
20. Zavid in škodolakomnost	29
21. Prepír	31
22. Nevarnost zapeljivosti	33
23. Nesreča zapeljivosti	34
24. Terpinčenje žival	36
25. Neprevidnost	37
26. Nezmernost	39
27. Huda vest	40
28. Vrednost dobre izreje	42
29. Modra varčnost	43
30. in 31. Modra dobrodelnost	44
32. Pridnost in lenoba	47
33. Snaga	48
34. Nečimernost	50
35. Boječnost	53
36. Korist pisati znati	55
37. Plačilo za dobro	56
38. Stori dobro; ne glej na plačilo	58
39. Stori dobro iz dobriega namena	59
40. Kaj se pravi Bogá ljubiti in se ga bati	62

41.	Kaj je prav, kaj ni prav	64
42.	Človek naj si prizadeva Bogu podoben biti	67
43.	Duša je neumerjoča	69
44.	Dobra šola	71
	Perstavk	81

ZGODBE IN POVESTI

polne

lepih naukov

za otroke

pa tudi za odraslene ljudi.

Drugi zvezik.

Spisal Tiln Jais.

Poslovenil po petnajstim natisu

Franc Cegnar.

V LJUBLJANI, 1849.

V založbi in na prodaj pri **Jurju Lerherju.**

AGODRE IN POVRSTI

Človek je najsvetši

lepili namkov

za otroke

pa tudi za odraslene ljudi.

Spiral Tila Jais.

Postavljeno po petnajstim letom
Frane Cegnar.

V LJUBLJANI, 1843.

V založbi in na prodaj pri Tila Jais.

1. Primera.

En pobožni oče so imeli več otrok. Ker jim ni bilo nič bolj pri sercu, kakor de bi vsi prav pobožni in enkrat srečni bili; so jim povedali, kako zamorejo v resnici pobožni in srečni biti; zapovedali so jim dobro delati, pa tudi to prepovedali, kar je hudobno, kar bi jih v časno in večno nesrečo pahnilo. Spisali so jim občinske pravila zivljenja, in vsakimu otroku en prepis dali, de bi vsak vedil, kaj ima storiti in kaj opustiti.

Otroci so té pravila brali, in jih večkrat prebrali; pa večkrat se je v njih nasprotno nagnenje zbudilo, in otroci so na pravila večkrat malo pomislili. Po svoji glavi so nektere razložili, in od drugih so se iz mnogoterih vzrokov opravičiti skušali. Večkrat, če se jim je kaka zapoved pretežka zdela, ali če je bilo nagnenje k hudim preveliko, godernjaje rečejo: „Slepo moramo vbogati!“ ali pa clo na postavo več mislili niso.

To je dobriga očeta zlo razžalilo. Zmišlevali so sredstvo, po katerim bi svoje otroke na pot pripravili, pravila življenja izpolnovati.

Nekiga dne vse svoje otroke skup pokličejo. Zagotovili so jim, da gotovo z njimi nar boljši mislijo, in vse veliko boljše kakor eni, razumijo. Potem se na vse pomenljivo ozrejo, in po kratkim molku z važno besedo rečejo: „Otroci! poslušajte: Jez, vaš oče, sim te pravila življenja, ki jih v vaših rokah imate, za postave, zapovdi ali dolžnosti vam spisal. Moja resna volja je, da jih vi v svoj prid na tanko spolnujete.“ Otroci osramoteni eden druziga pogledujejo in pred očetam spoštovavno obmolcé. Oče pa še z bolj resno besedo poprimejo: „Ker pa vem, kak svojeglavni so nekteri med vami, in kak težko bo vas nekterekkrat stalo, mojo voljo dopolniti; zató vam povém: da bo vas po razmeri kazen zadela, ako mojo voljo prelomite, če pa jo boste zmirej spolnovali, bo vam obilno plačilo podeljeno.“

Od tega časa je bilo boljše. Otroci so zdaj bolj zvesto predpisane pravila dopolno-

vali. Niso nobeniga izgovora več imeli. „Tak oče hočejo!“ To jim je že zadosti bilo; in njih volja, so mislili, se more izpolniti: „sej dobro z nami mislijo; sej le to hočejo, kar je prav!“ Če jim je kaka zapoved ali prepoved pretežka bila; so se spomnili na zažugano kazin, še večkrat pa na obljubljeni plačilo. Oče so pa tudi besedo deržali. Vsako nepokoršino so kaznovali, in dobro po zaslugi poplačali. In tak je bilo od dneva do dneva boljši.

Vsak človek scer zamore razumiti, kaj je prav in kaj ni prav. To je tako rekoč v serce zapisano. Že skoz pamet in vest nam Bog marsikaj razodene, kar imamo storiti in kar opustiti. Pa hudo poželjenje in močni nagib k prepovedi oslepí večkrat naš um, in nam serce popači. Kar nam dobro dé, radi za perpušeno deržimo, kar pa nas težko stane, tega pa ne za dolžnost. Povsod išemo izgovore, ako smo se pregrešili, radi se sami izgovarjamo, de na to ali uno nismo zavezani.

Če ravno spoznamo, kaj je prav in dobro, in kaj napčno in hudobno; je vender naša volja, ali čut, ki nas spodbada, dobro

delati, in hudobniga se varovati, preslab; večkrat pameti in vesti protivno delamo, posebno, ko nas dobro težko stane, ali ko so skušnjave k hudobnemu prevelike.

Kak dobro je za nas, de je Bog, ljubeznipolni oče vsih ljudi, nas sam podučil, kaj smemo po njegovi sveti volji misliti in storiti in pripustiti, de bo nam resnično v zveličanje! Ta svet poduk v stari in novi zavezi se imenuje razodenje, po katerim zamoremo Boga prav spoznati in po dolžnosti častiti. Skoz to hoče nas Bog pred nevednostjo, zmoto in greham obvarvati. Kdor ima tedaj vero, to je, kdor vse verje, kar je Bog razodel; ker je on sam večna resnica; kdor svoje dolžnosti za Božje zapovedi derži, in pri vsim djanju in nehanju Božjo sveto voljo pred očmi ima; po pameti ne more čez to ničesar naprej primesti in se zoperstaviti. „Tak Bog hoče, nar visokejši postavodajavic, sama Svetóst!“ To ga razsveti in mu da moč. „Kar Bog hoče,“ misli, „to more prav in dobro biti; in ker On hoče, se tudi zgoditi more!“

Tak hoče vsevedni Bog, neskončno pravični, ki bo enkrat, kakor je nam Jezus,

njegov edinorojeni sin, razodel, hudo kaznoval in dobro večno poplačal. Večna kazin! Kak veliko zlo je greh! Človek naj se bojuje proti hudobijam, tudi v naravnih skušnjavah! — Večno plačilo! Z Bogom večno sklenjen biti! kak to nas spodbada k dobri, če je ravno veliko prizadevanja in premaganja treba!

Božja volja naj zmir vodi me
 V svétnimu življenju srečno;
 Ker Bog hoče le, kar dobro je,
 Dati če plačilo večno.

Upanje življenja večniga
 Dušo mojo naj dviguje,
 In na kraju groba temniga
 Naj na novo omladuje.

2. Še ena primera.

Pobožen in priden kmet je obdeloval pomladi polje. Gnojil, orál, sejál in zabranil je setvo. Ko je vse dokončal, se odkrije, na kolena pade, poln zaupanja k nebesam oberne oči in reče: „Sim, Bog! svoje storil; še ti svoje stori!“ In ljubi Bog pošle o pravim času roso in dež, in o pravim času

lepo vreme in prijazno sončice. Odvernili je od njegoviga polja sušo, močo, slano in točo. In žetva je bila bogata.

Jaki kmet je storil svoje; drugo so po Božji volji vremena storile. Brez Božje pomoči bi bil ves njegov trud in delo zastonj.

Če svoje storimo, in si marljivo prizadevamo, dobri in pobožni biti; bo nam tudi Bog pomagal, in čeznatorne moči k temu v pomoč dal. To je nam po svojim sinu obljubil. „Moj oče,“ je rekel Jezus, „bo dobriga duhá vsim tistim dal, ki ga zanjga prosijo.“ In na drugim kraju pravi: „Kar ljudém ni mogoče, je Bogu mogoče.“ Brez Božje pomoči, brez pomoči od zgoraj, nič dobriga storiti ne zamoremo.

Pomoč mi daj, de rad storim,
 Kar ti, o Bog! je dopadljivo;
 De zmir pobožen, priden sim,
 De vbogam vselej te marljivo.

3. Moč in nasledik molitve.

Ko k nebesam roke dvigneš, tudi
 Serca svojga dvigniti ne mudi.

Benedikt, enajst lét star fant, je imel resnično voljo, pobožen človek biti. Zlo si je prizadeval, svoje pregreške opustiti, in zmirej to storiti, kar je prav. Pa v časih se je vonder pozabil, in dobro storiti, se mu je večkrat težko zdelo. Tudi je sam previdil, de je bil en dan pobožniši in drugi dan poredniši. To ga je jako razžalilo.

Nek večer je mogel pismo v farovž nesti. Gospod fajmošter, ki so Benedikta zavolj pobožnosti radi imeli, ga prašajo: „Nu Benedikt! kako se počutiš?“ „Tak, tak!“ odgovori fantič in oči pobesi.

Fajmošter. Zakaj pa: tak, tak? kaj ti je?

Benedikt. Danes spet nisim prav živel.

Fajmošter. Kako to?

Benedikt. Nisim storil, kar sim si včeraj naprej vzal. Tudi se mi je vse tak težko zdelo, kar so mi oče zapovedali. Ne vém, od kod to pride.

Fajmošter. Znabiti, de jez vem! — Kako si danes juterno molitev opravil?

Benedikt. Kakor navadno.

Fajmošter. Prav me razumi, ljubčik moj! Ne prašam, če si zjutraj môlil, ampak kako si molil.

Benedikt. Zarudi v lice in molči.

Fajmošter. Glej, ljubo dete! kakor se dan začne, tako se tudi večidel končá. Le sam nazaj pomisli; gotovo boš najdel, de si dan boljši, ali slabši dokončal, če si zjutraj bolj ali manj pobožno môlil. Kako molitvico brati, ali samo lepe besede govoriti brez praviga premišlevanja, glej, dete! to nič ne pomaga. Ali vsako jutro lih tisto molitvico moliš?

Benedikt. De! popred sim vsako jutro sedem Očenašev molil; zdaj pa večkrat juterno molitvico iz bukvic molim. Že iz glave jo znam.

Fajmošter. Tim več se bojím, de si dobro k sercu ne vzameš, kar z jezikam govoriš. Ali tudi na to misliš, kar besede v molitvici pomenijo?

Benedikt. Kaj moram misliti?

Fajmošter. Na to, kar si scer le bral in izgovarjal; postavim; ti si te besede izgovoril: „Spet mi, o ljubi Bog! daruješ en

dan, de bi veliko dobriga storil, in zmirej boljši bil.“ Prevdari te besede. Prav živo misli na Boga, nar ljubšiga in nar boljšiga očeta. Pomisli, kaj moraš čez dan dobriga storiti, kako se moraš doma in v cerkvi zadržati, in v kateri reči se moraš poboljšati. Posebno misli na pregrešik, ki si ga že večkrat storil, in ki bi ga danes spet storiti vtegnil. Če bolj preišluješ, bolj močna bo tvoja juterna molitev.“

„Čes dan se tudi večkrat na to spomni, kar si zjutraj obljubil; posebno, če te kaj težko stane. Sej moraš deržati, kar si Bogu obljubil. Če si se pregrešil, obžaluj koj svoj pregrešik, in terdno skleni, se pregrehe prihodnič bolj varovati. Stori to, ljubčik moj! koj jutro začne, boš vidil, de bo boljšlo. Jutro spet k meni pridi, in kadar koli češ, zmirej te bom prav rad imel.“

Fantič je vse dobro v glavi obderžal, in je domú šel.

Drug večer je spet h gospod fajmoštru prišel, in ki je bil jak in odkritoserčen dečik, je djal poln veselja: „Danes sim bil že pobožniši; danes sim se le enkrat pregrešil!“

Gospod fajmošter so se ga veselili, in djali so: „Mi se sčasama lahko vsih pregreškov odvadimo in vse zamoremo storiti, kar smo dolžni, če le resnično voljo imamo; ljubi Bog nam sam pomaga k temu.“ „Zdaj pa,“ pristavijo, „opravi večerno molitev tak pobožno in serčno, kakor si juterno opravil. Pomisli, kaj si dobriga danes od Boga prijel, in z njegovo pomočjo storil, in zahvali ga za tó. Prosi Boga zavolj storjeniga pregreška še enkrat za odpušanje, in terdno skleni, jutro se ga bolj varovati. Potem boš vtolažen v Božjim varstvi zaspal.“

Benedikt se je zahvalil gospod fajmoštru in jih je prosil, de bi mu še večkrat dovolili, k njim priditi. „Če vežkrat prideš, ljubši mi bo,“ odgovorijo gospod fajmošter; „desiravno bom očitno v keršanskim nauku vsim otrokam povedal, kako naj zjutraj, zvečer in kadar koli bodi, molijo, in koliko je na tem ležeče, de prav molijo.“

Dvigni misel se pobožnih
 K Bogu, duhu večnimu,
 On ne zrê beséd premóžnih,
 Čistost duš dopade mu.

Ko molitve moliš svete,
 Misli, kaj de govoriš.
 Hvali za darí prijete
 Ga, de nove še dobiš.

4. Bog je vse prav naredil.

Marks pobóžni, umni oče, so svojim otrokam pri vsaki priložnosti Božje naredbe razkladali, de bi ga bili tudi iz njegovih stvari spoznali. Večkrat so na polji pri delu rekli, kak prav in modro je Bog to in uno vstvaril. Večkrat so jih otroci prašali, zakaj tega ali uniga ni drugač naredil. Zmirej so jim oče odgovorili, de so bili zadovoljni.

Enkrat so pri južni na nekim griču, pod senčnim drevesam sedeli, in njih nar mlajši sin zraven. Pod gričam se je čeda ovčic pasla. Lih je šel tujc memo, in pes z njim. Ko ovčice psa zagledajo, se skrijejo v ternjev germ. Ternje je ovčicam nekoliko ovne izpulilo. Ko je to otrok vidil, je bil nevoljen in je djal: „Glejte, oče! kak ternje vbogim ovčicam ovno ruje! To germovje bi bilo prav koj posekati, de ne bo zanaprej več ljubim, nedolžnim ovčicam škodvati moglo.“ Oče ne-

koliko časa molčé. Po tem rečejo: „Tak misliš ti, de bi bilo treba to germovje posekati?“ „De, de,“ odgovori otrok, „preč z njim! De bi le sekiro imel!“ Oče spet nekoliko časa molčé. Obá gresta domú.

Drugi dan vzamejo sekiro, in se na lih tisti kraj podajo. Otrok je bil vesel, in nikdar ni mogel perčakati, de bi oče začeli ternje sekati. Spet so se na gričik vsedli in svojimu sinu djali: „Ali slišiš, kak lepo tički pojó? Ali ti dopade njih petje? Ali niso tički tudi ljube živalice?“ „De,“ odgovori otrok, „tički so mi nar ljubši.“ Zdaj ravno eden na ternjev germ zletí; prime s kljunam ovno in na visoko drevó sferčí. „Glej,“ rečejo oče, „s to ovno pripravi svojim mladim mehko postljo v gnjezdi. Kak pripravna bo ta ovna za vboge, nage tičke! Ovčicam se ne pozná veliko, če malo ovne zgubijo. Ali čem zdaj ternjev germ posekati?“ „Ne, ne!“ odgovori otrok, ki je bil zdaj drugih misel. „Nikdar tedaj nobene reči ne grajaj,“ odgovorijo oče. „Če kaj ne zapopadeš, pa misli: Bog je vse prav in modro naredil, če prav vsiga ne zapopademo.“

Kar je Bog naredil, vse
Narejeno dobro je.

5. Cerkev je Božja hiša, hiša molitve.

V neki vasi pridejo novi gospod fajmošter v pondelik pervikrat v šolo. Vidili so dva fanta na tléh sedeti in eno punco se jokati, ki je v klopi sedela. Gospod fajmošter poprašajo učenika, česar sta se ta dva pregrešila, in zakaj punca joka. Učenik odgovorijo: „Ta dva fanta sta se v cerkvi že večkrat nespodobno zadržala: smejata se in šeptata pri sveti maši; ne poslušata pridige ali keršanskiga nauka; še clo druge dražita in motita, ki na Boga mislijo, ali kaj koristniga poslušajo. Punčika je sestra večjiga fanta; sramuje se, in žaluje, de ima tak poredniga brata.“

„Kak se pa drugi otroci v cerkvi zadržé?“ prašajo gospod fajmošter. Učenik odgovorijo: „Še zadosti sim z njimi zadovoljen, de bi jih le ta dva nemirna fanta vedno ne dražila!“

Gospod fajmošter opominjajo potém vse otroke: „Ljubi otroci!“ rečejo, „zmirej se v cerkvi spodobno zaderžite! Tu posebno mirni in pohlevni bodite! Bog je scer povsód pričjoč, posebno pa v cerkvi za naše večno zveličanje: tu ga moramo posebno častiti in moliti. Zato so cerkve, de v njih Boga očitno častimo, in bližnimu dober izgled damo, in ga k pobožnosti napelujemo. Kdor v cerkvi, na temu svetimu kraju, šeptá, ali se nespodobno zaderži; ta se Bogu zlo zlo zameri, ker njemu spodobne časti ne skaže, na druge reči misli, in tudi druge moti in pohujša. In otrok, ki se v cerkvi ne spomne na pričjočnost Božjo, bo na drugih krajih še manj mislil, de je Bog povsod pričjoč, in de vse vidi in vé.“

Potém se obernejo z resnim pogledam k fantama, ki sta na tleh sedela, in jih živo opominjajo, de naj se zanaprej v cerkvi boljši zaderžita in pred vsako nespodobnost skerbno varjeta. „Jez bom na vaj,“ so djali, „posebno pazil; ako se boljši ne bosta zaderžala, me bosta primorala, vaj od drugih otrók odločiti in v očitno sramoto pripraviti.“

Otrok, ki se v cerkvi nespodobno zaderži, sam sebe v nar več sramoto pripravi.“

Vsi otroci enoglasno obljubijo, de se bodo gotovo tak zaderžali, de bodo Bogu in gospod fajmoštru veselje delali. Tudi obá osramotena fanta obljubita resnično poboljšanje.

Premisli cerkve svete visokóst,
In serce vžgala bode ti krepóst.

6. Ne imenuj po nemarnim Božjiga imena.

V neki vasi jih je bilo veliko, ki so imeli nemarno navado, svojoglavno pri vsaki priložnosti nar svetejši imena izrekovati, in pri delu iz jeze in nevolje nar strašnejši kletvine se poslužiti. Nar bolj žalostno je bilo, de so se tudi otroci od njih naučili in kmalo lih tak delali. Gospod fajmošter in gospod kaplan sta se z edinjenjo močjó prizadevala, pregrešno navado sčasama zatreti.

Enkrat so šli gospod kaplan čez polje k nekimu bolniku. Tu so vidili mladiga človeka z volam orati. Ta je strašno klél, ker je vol zdaj prepočasi zdaj preveč na stran šel. Gospod kaplan, ki so ga od dalječ slišali,

hitreji stopijo, ratár, ki gospod kaplana ni vidil, še le bolj preklinja in tak neusmiljeno vbogo živino tepe, de se zadnič splaši, ujazdo preterga, in do bližniga plota letí, kjer se vstanovi.

Ratár za volam letí, in ko ga vjame, ga jame na novo strašno preklinjati in pretepati. — Zdaj zavpijejo gospod kaplan, ki so bližej prišli, iz celiga gerla: „Stoj!“ Potem mu bič iz roke potegnejo, mu žugajo in rečejo: „Terd, sirov človek! zakaj vbogo živino tak mučiš in terpinčiš? Bolj nespameten si, kot tvoj vol. Kaj je Bog nam živino zató dal, de bi se nad njo jezili in svojoglavno z njo ravnali? Kaj ti pomaga vedna kletev in bitev?! Kolikokrat si že v pridigi in keršanskim nauku slišal, kak pregrešno in nesramno je nar svetejši imena, katerim vsa čast gré, tak nemarno imenovati! Kaj je pri tebi vsa prošnja in opominovanje zastonj? Ali bi bil ti tudi tak klel, ko bi bil mene vidil, in vedil, de te slišim? Kaj Bog ne čuje vsiga? Kaj ni vsigapričijoč? Zadnikrat ti povém: Ako se prihodnič ne prizadevaš, nesramne navade opustiti, bom zate sredkov se po-

služil, ki ti gotovo ne bodo všeč: huda ti bo pela! Kleti in zmerjati je greh, in to se v naši soseski zatreti mora, naj veljá kar hoče!“

Divják, se ve de, je poboljšanje obljubil; in vonder se ni pred poboljšal, dokler ga niso z vso oestrojsti prijeli.

Kletvine varuj se,

Spoštúj, kar sveto je;

V resnici, ali v šali

Pobožno Boga hvali.

7. Poštúj sam sebe zavolj Boga.

Florjan je imel veliko razvád in pregreškev nad seboj. Če so ga opominjali in svarili, opominov in svaritev ni poslušal, clo tepli so ga, de bi se bil poboljšal. Pa s tem niso nič opravili.

Ko se je enkrat lih sibe bal, in si ni znal ne svetovati, ne pomagati, jo potegne od doma v tuj kraj, kjer je strica imel. Tega je prosil z povzdignjenimi rokami, de bi ga pri sebi obderžali: ni si več upal k staršem domu iti.

Stric so ga terdo okregali, de je od doma potegnil. Vonder so mu iz usmiljenja

obljubili, de bodo za njega pri starših prosili. Radi so jim starši dovolili, fanta nekoliko časa pri sebi obderžati, de bi ga bili poboljšali.

Njegov stric, umen mož, so sami dva dobro izrejena otroka imeli, ki sta bila povsod obrajtana in ljubljena. V začetku so bili Florjanu prav dobri, in so mu večkrat v izgled svoja lastna otroka postavili. Če se je fant česar pregrešil, so djali: „Otrok! to ni prav; to je nesramno pred Bogam in vsimi dobrimi ljudmi, tega dober otrok nikdar storiti ne sme! Moja otroka bi se sramovala kaj taciga storiti!“

Pa Florjan se je večkrat še pozabil. Zdaj se zlaže, zdaj tu al tam kaj preloži. Večkrat se začne z stricovima otrokama prepirati in kregati. Ne pazi ne domá ne v cerkvi na podúk. Če so ga stric z oči spustili; je pohajal ali nepotrebne reči delal. Zmirej pa je skušal po mogočosti svoje pregreške zakriti ali otajiti. Zmirej je hotel, de bi ga za boljiga deržali, kakor je bil.

To so njegov stric vidili; deržali so za dobro znamenje, de se otrok saj pred družimi sramuje, desiravno ta sramota ni bila prava.

Pokličejo ga enkrat, ko se je lih zlagal k sebi, in mu vse njegove pregrehe živo pred oči postavijo. „Taciga otroka,“ mu zadnič rečejo, „ne morem več v svoji hiši terpeti. Spet te morem k staršem domú poslati, in jim povedati, de je nad tebój vse upanje poboljšanja zgubljeno.“ Florjan jih živo prosi, de bi le tega ne storili, scer se bi mogel, zavolj slabiga zaderžanja iztepen, vsih ljudi sramovati.

„Ti se bi tedej,“ pristavijo stric, „ljudi sramoval; zakaj pa se pred sabo ne sramuješ? — Že petnajst lét si star,“ pravijo dalej, „in ti še tega ne véš!, kar bi imel otrok pri sedem letih znati, če hoče Bogu in dobrim ljudém dopasti. Kar si v moji hiši, si se le malo ali clo nič poboljšal. Moja otroka meni in vsim dobrim ljudém veselje delata; ti pa se moraš pred vsakim, kdor za tvoje slabo zaderžanje vé, sramovati. Nobeden te ne more spoštovati in častiti, ker Božje podobe nad seboj ne poštuješ, in to delaš, kar te Bogu in ljudém nedopadlivi-ga storí; sam se bi mogel sramovati, ko bi taciga otroka v moji hiši terpel. Kdo se bo

pa zanaprej tebe vsmilil? Kaj bo enkrat iz tebe?“

Florjan, ki še ni popolno popačeniga serca imel, prime strica za roko, in milo začne: „Kaj se več ne morem poboljšati, de bi spet Bogu in dobrim ljudém dopadel?“ „Se ve de še lahko,“ pristavijo stric, „ako le resnično voljo imaš!“ „Čem se, čem,“ odgovorí fant, „pobožno zanaprej čem živeti!“ Stric so ga še bolj k pobožnosti spodbodli, so mu povedali, kako de naj si prizadeva Bogu zmirej podobniši biti, po čigar pobodi je vstsarjen. Z noviga je obljubil, z vso močjó si prizadevati zmirej pobožniši biti.

Florjan se je res sčasama poboljšal. Če so njegov stric le rekli: „to je nesramno! Tega dober otrok storiti ne sme!“ On gotovo ni storil, in kmalo je spregledal, de le ta sam sebe zavolj Boga poštuje, ki se lepó zaderži, in svojih pregreškov poboljša.

Znaj, otrok de Božji si,
Varuj se pregréh skerbljivo,
Delat' greh spodobno ni,
Vsak greh Bog sovraži živo.

8. Nar večí vrednost človeka.

Krištof je bil bogat mož. Ker ni imel otrok, je s svojim premoženjem druge otroke osrečil. Napovedal je, de hoče eniga vbogiga fanta in eno vbogo deklico za svoja otroka vzeti, in jima po smerti vse svoje premoženje dati.

Ko so od tega ti ali uni vbogi starši zvedli, mu berš svoje otroke predstavijo, in prosijo, de bi kateriga za rejenca vzal. Zlo so otroke hvalili in priporočevali. „Moj sin, je lepo zrašen in močan,“ pravi ta; in un reče: „Moj fant ima dobro glavo; že zna lepo pisati in dobro rajtati!“ „Moja hčerka,“ pravi ena mati, „že zna to in uno delati, vsiga se že ročno prime; pri vsih ljudéh se zna oponesti, tudi je — bi djala lepiga obraza i. t. d.

Krištof se ni hotel prenagliti, ampak previdno in pametno je hotel storiti. Ni gledal samo na um in ročnost; še manj na telesne prednosti, ampak nar pervo in posebno na pobožnost in dobro zaderžanje. Poprašal je tedaj druge ljudi, posebno gospod fajmoštra

in učenika, kako se otroci zaderžé. Še le po mnogim popraševanju in natanki presodbi je vzel eniga fantiča in eno deklico za svoja otroka, ki sta bila nar pridniši, nar vbóglivši in nar pobožniši. Pa čez nekoliko dni bi bil še boljši zbrati zamogel.

Ne daljec od Krištofa je živel v slabi bajti, vbog, bolan delavec, ki je eno samo hčer imel. Rozina ji je bilo ime, in šestnajst let je bila stara. Ko je bolen oče od sklepa bogatiga moža slisal, je rekel svoji hčeri: „Ljuba hči! ti vidiš, de ne morem iz postlje; pojdi tedaj sama h gospodu Krištofu in povej mu, de ga jez prav ponižno prosim, de bi se tebe usmilil. Prosi ga tudi ti prav goreče, de naj te k sebi vzame. Jez bom tak kmalo umerl!“ Rozinka jame milo jokati. Očeta za roko prime in reče: „Ne, ljubi oče, ne, vas ne zapustím! Kdo bi vam v bolezní stregel? Raj tuki vbožtvo in lakot terpím, kakor drugod v obilnosti živim! Vas ne zapustím!“ Oče molčé, de bi svoje dobre hčerke še bolj ne razžalili.

To vse je kmalo Krištof zvedil. Samó dobro je slišal od Rozine: kak je pobožna

in sramožлива, in pri tem vsakimu prijazna in postrežлива. „Bi bil to pred vedil,“ je rekel Krištof enimu svojih prijatlov: „bi bil Rozino nar pervo za svojo hčer vzel; že zató bi bila ona to srečo zaslužila, ker se ji je velikodušno zavolj ljubezni svojiga vbogiga očeta odrekla. Za njé očeta bi bil že jez skerbel. Pa za njo tudi še čem skerbeti.“ „Zadosti,“ reče njegov prijatelj, „de je to zaslužila! Bogaboječnost in krepóst imate lastno vrédnost; ste nar večí dobro človeka.“

Le kreposti ni močí enake,
Dvigne se k nebesam nad oblake.

9. Na to zgodbo posebno dobro pazi.

Mala, jaka Marijca je šla en praznik po keršanskim nauku z drugimi otroci v gojzd po jagod. Ni jih bilo veliko, torej so otroci zmiraj dalj šli.

Ko je bilo že tamno, se domú vernejo. Čez potok so mogli iti. Pa herv, po kateri so v log prišli, je bila dalječ od njih. Noč bi jih bila vjela, če bi bili Tominsko bližnico

(Ummweg) proti bervi naredili. Otroci so tedaj čevle in nogovice izzuli, in vodo prebredli. Pa Marijca tega ni hotla storiti; raj je dalj pot naredila in na berv šla, kakor de bi se bila pred drugimi nespodobno slekla.

Nje mati so med tem zanjo zlo skerbeli, ker je bila že noč in Marijce še ne doma. Zvedli so od drugih otrok, de je Marijca v gojzdu ostala. To je materi še več skerb delalo. Že so se na pot napravili, jo poiskati. — Zdaj pride, skor eno uro poznej, kakor drugi otroci. „Kje si tak dolgo bila?“ je bila prva beseda matere.

Marijca je odgovorila: „Drugi otroci so potok prebredli; jez si pa nisim upala nogovic vpričo drugih izzuti, in nespodobno vodo bresti: sej ste mi tolikokrat rekli, de morem sramožliva biti; koj sim od njih preč šla!“

Mati. Prav si storila; pa z drugimi otroci bi ne bila smela v gojzd iti.

Marijca. O ljuba mati! le zdaj mi odpustite; sej se nikdar več ne bo zgodilo; že mi je bilo žal!

Mati. Zakaj? Si ti je mar kaj žaliga zgodilo?

Marijca. Nič; pa en fant je nespo-
dobno govoril. Scer nisim zastopila, kar je
govoril, pa lepo ni moglo biti, ker so ne-
kteri otroci rekli, de naj se sramuje tako
govoriti, drugi so se pa smejali.

Mati. Bogá zahvali, moja Marijca, de
te je varoval; pa to naj te zanaprej opominja,
de na odročne in skrite kraje ne hodiš, ni-
kdar sama z otroci nikamor ne pojdi, brez
de bi kdo nate čul. Kako lahko bi bila ti
od kakiga hudobniga otroka h grehu zapelja-
na! Povsod in zmirej sramožлива in boječa
bodi! Nikdar ne pozabi, de Bog vse vidi
in vé; potém tudi ne boš ničesar storila, kar bi
te pred nar svetejšim obrazam sram biti moglo!

Marijca je vbogala svojo skerbno
mater, vedno je bila tiha in sramožлива, de
so jo clo drugim otrokam v izgled stavili.

O preljubi Bog! pomoč mi daj,

Vedno čisto serce ohraniti;

Le v nedolžnosti je sveti raj,

Brez nje rádosti ne more biti.

10. Volk med volki.

Neka udova je imela dva lepó izrejena otroka. Enimu je bilo imé Saver in drugimu Tomaž. Ta se je učil sedlarstva; in un, ki ni bil terdne nature, šivarstva.

Obá sta mogla v ptuje. Skerbna mati jima je z objokanmi očmi rekla, de naj Boga vedno pred očmi imata, in de naj se vedno dobro zaderžita. Posebno je skerbela za mlajšiga, Tomaža, ker je bil ves živ; Saver ji ni bil toliko mar.

Čez tri leta pride Tomaž iz tujine domú. Bil je še dober, nepopačen otrok, in zdaj tolažba stare matere. Povedal ji je, kako se mu je po svetu godilo; kako pravičniga, keršanskiga mojstra je imel; kak brumni in pobožni so bili njegovi otroci in njegova podmojstra; želil bi si bil skoz celo življenje pri njih ostati.

Mati so se tudi na Saverjovi prihod veselili. Kmalo za svojim bratom je prišel — pa k nar večí žalosti svoje matere. Ves je bil premenjen: togotliv in nebógliv; gerdo je govoril; pijanic in igravic je bil. Cel teden ni molil; pridige ni poslušal; še

clo druge je zasmehaval, če so šli v cerkev, ali če so doma molili.

Ni čuda, de je Saver popolnoma spriden domú prišel. Bil je od konca pri keršanskim mojstru, ki je dobro nanj pazil. Pa kmalo so ga poredni tovarši nadražili, de naj se ne pusti tak terdo deržati. Saver se je kmalo pregovoriti dal. Všel je pri svojim mojstru, in v njegovo nar več nesrečo dobí družiga, ki je imel prav poredne otroke, in dva potepuha za podmojstra. Tuki mu je bolj dopadlo, imel je vso prostost. Slabih izgledov, ki jih je vedno pred sabo imel, se je kmalo privadil, in je bil sčasama volk med volki.

Kar le moreš, slabih znancov varuj se,

V grehe scer zapelejo gotovo te.

Grehe vedno moraš sovražiti.

Brumnost in pobožnost pa ljubiti.

11. Dobro je od mladih nog jarma navajen biti.

Brigita, udova, je imela dva otoka, eniga fanta, ki mu je bilo imé Jurčik, in eno punčiko z imenam Agata.

Jurčika je po smerti njegoviga očeta en žlahtnik, ki je bil pameten mož in mizarski

mojster, za svojiga sina vzel. Punce pa mati, ki so jo prav radi imeli, niso od sebe pustili.

Ko je bila Agata še komej eno leto stara, je že z jokam in vpitjem vse vžugala. V desetim letu, je že merdo napela, če se ni vse po njeni volji zgodilo; tak dolgo je žalostno in jezno postopala, de se je nje volja zgodila. Če so ji bolj mati perzanašali, bolj svojo — in termoglavno se je obnašala.

Jurčika je stric večkrat terdo deržal. Zgodej in brez odlašanja je mogel vstajati, svojo molitev opraviti, in zmirej na pomiglej vbogati. Večkrat je pozneji, ali pa manj jesti dobil. Zdaj mu je bilo to, zdaj to odrečeno. Jurčik je vbogal in ljubil svojiga strica in vse rad storil.

Zdaj so mati umerli. Agata si je torej sama živež prislužiti mogla. Pa to jo je težko stalo. Ni bila ne dela, ne pokoršine navajena. Ni mogla nobene težave, nobeniga odreka prestati. V enim letu je štirkrat službo preminila. Nikir ni hotla ostati, nikir niso take svojoglavne deklice imeti teli. Sama se ni mogla nikir premagati. Vse je moglo po nje volji biti. Tako je počela nesramno

živeti in se je zakopala v nar več sramoto in revšino.

Med tem se je pa njenimu bratu prav dobro godilo. Kmalo je bil podmojster. Bil je bogaboječ, priden in z vsim zadovoljen. Več mojstrov ga je v službo prosilo, pa njegov stric ga ni od sebe pustil. Ker ni imel otrok, mu je svojo hišo za doto dal. Jurče je bil jak in pravičen mož. Znal je sam sebe premagati in čez se gospodariti, kakor Bog zapové. Živel je zadovoljno, in je nesreče in protivnosti s stanovitnostjo prenesil, ker se je že v svoji mladosti terpenja in pomanklivosti in na Boga zaupati navadil.

Kdor modro čez se gospodari, ta ne zajde,
V življenju z Božjo pomočjó že srečo najde.

12. Težka, pa zlo potrebna umetnost.

Gospod fajmošter, ki so večkrat v šolo prišli, in s svojimi otroci še dokaj zadovoljni bili, rečejo enkrat k njimi: „Otroci! pojuteršnjim v četertik greste z mano na sprehod. Bomo skor dve uri dalječ v lep vert šli. Gospod, čigar je vert, ima rad dobre otroke:

mene in vas je v vert povabil. Tam bote mnogotere lepe reči, rožiče in sadje vidili, ki jih še nikdar niste vidili. Upam, de se boste lepo in perljudno zaderžali. V vertu ničesar ne izderite, za vse, kar boste prijeli, zahvalite. Ob osmih se v šoli snidemo.“

„De, de,“ obljubijo vsi otroci, „gotovo se bomo lepo zaderžali!“ Komej so že četertka pričakovali! Vse ure, trenutke so šteli.

Serčno zaželjen dan pride. Nar lepši jutro je bilo. Otroci so z godej v šolo prišli. Več del so imeli nar lepši obleko. Popraševali so gospod fajmoštra čez to in uno. Niso mogli več mirno stati, de so se na pot napravili in — stoj! Lih je prišlo od gospoda, čigar je bil vert, naznanje: „De se gospod fajmoštru priporoči in za odpušanje prosi, po noči ga je tako bodlo, de mu ni mogoče postlje zapustiti; gospod fajmošter bi tedaj otroke drugikrat, de bi tudi on zraven biti zamogel, v vert pripeljali.“

Otroci stojijo kot od strele zadeti. Vsi glave pobesijo; eni so bili nevoljni in žalostni. „Kaj ne bomo šli?“ prašajo, „kaj ne bo nič

iz tega? De je lih dans po noči mogel zboleti!“ — Gospod fajmošter vkažejo otrokam nazaj v šolo iti, in jih težko k pokoju pripravijo. Ko je bilo vse tiho, so začeli:

„Ljubi otroci! Vi ste žalostni in nevoljni, de ne morete danes v lep vert iti. To veselje bi bil jez vam pervošil: ker je pa takó, de mi pomagati ne moremo; naj nam to v korist bo. Poslušajte, kar bom vam povedal in posebno dobro pazite!“

„Otroci! kar se je vam danes prigodilo, se bo vam še stokrat pripetilo. Zdaj se boste na to zdaj na uno veselili; pa vaše veselje se bo precej v solze spreobrnilo. Večkrat v ravno tistim trenutju, ko boste mislili srečo vjeti, bo ljubeznjiv, neskončno moder Bog rekel: Stoj! Ni človeka na zemlji, de bi se mu vse po volji zgodilo.“

„Zakaj nebeški Oče drugač viža in vlada, kakor si mi želimo, večkrat mi ne vémo; to pa vemo, de zmirej dobro z nami hoče. Znabiti, de bo danes še hudo vreme in popoldan kaka ploha; potém takim bi se vaše nar lepši oblačila spridle. Morebiti čaka danes vas doma več veselje, ki bi ga bili

zamudili. Znabiti — pa kakor pravim, mi ne moremo neskončno modre in dobrotljive previdnosti zapopasti. Bog večkrat nam v dobro oberne, kar mi le pozno, ali clo še le v prihodnim življenju spregledamo. Kar večkrat za nesrečo deržimo, je za nas nar več sreča. Več del le sedanje vidimo, časno srečo ali posvetno veselje; Bog pa tudi prihodnje vé; on gleda, — dobro si to v glavo vtisnite, — on gleda na to, kar je za nas v resnici nar boljši: na pobožnost in zveličanje.“

„Učite se tedaj otroci! težko, pa posebno potrebno umetnost, sam sebe premagati. Navadite si že od mladih nog, to, kar Bog vam pošle, z otročjim zaupanjem na njegovo previdnost, sprejeti, z nepremakljivo stovitnostjo in s popolno udanostjo v Božjo voljo prinesiti. Od tega bom z vami še večkrat govoril.“

Otroci so bili prav tiho in so lepó poslušali. Ena večih deklic je clo rekla: „Ko bi bili danes v vert šli, bi ne bili tega lepiga nauka slišali.“

Pobožnost voljno poterpi težave,
 Ki ji previdnost Božja pošle jih;
 Vé, de premodre Božje so postave,
 De preudáríti ne more vsih.

13. To še k poprejšnjimu šliši.

Pervo nedeljo potem so bili gospod fajmošter spet v šoli. Ena deklica je prepozno prišla. Poprašali so jo, zakaj de ni pred prišla. „Sim mogla,“ je odgovorila, „tak dolgo na juho čakati.“ Drugi otroci se k temu smejajo. Učenik so jih zavolj tega kregali. Nekteri rečejo: „Že večkrat nisim pred šolo juhe jedel; pa vonder nisim lakote umerl! Učenik jim molk zapovedo.

Zdaj gospod fajmošter besedo poprimejo: „Otroci!“ rečejo, „priložnost mi daste, de od zmage čez se dalej govorim.“

„Zadnič sim vam rekel, de se morate navaditi, vse zopernosti s poterpljivostjo in udanostjo v Božjo sveto voljo prenesti. To se pa ne bo zgodilo, in vas prav težko stalo, če včasih sami sebe ne premagate tudi v pripušenih rečeh; tako postavim: v jedi, pijači, v spanju. i. t. d. V življenji boste večkrat

lačni, in ne boste imeli jesti, boste žejni, in ne boste imeli piti; večkrat boste mogli budéti, desiravno boste zaspani. Vsiga, kar ni prav in kar je greh, se morate varovati. — Kar se kdo ni učil, tega ne zna; in kogar se kdo ni navadil, to ga težko stane. Če si pa večkrat, in scer v pripušenih rečéh kaj pritergate, boste ložej kako potrebo ali težavo prestali; in kar je nar več, boste ložej skušnjave k grehu premagali, in prepovedane reči opustili.“

„Zmago čez se, ki jo nam ljubezen do Boga svetje, nam sveti Evangeli posebno zlo priporoča.“ „Kdor za mano hodi,“ pravi Jezus, „naj sam sebe zatajuje; to je: kdor hoče pobožen in zveličan biti, more svojimu poželjenju in nagnenju vse odreči, kar je Bogu, vesti, Jezusovimu nauku in zgledu nasproti. Tega pa ne bo mogel storiti, če ne bo po večkrat ponovljeni zmagi čez sebe, tudi v neprepovedanih rečéh samiga sebe gospodar.“

„Prizadevajte se se tedaj, ljubi otroci! hudimu poželjenju se nasprot staviti; vadite se zmirej v zmagovanju samiga sebe: sku-

šajte se včasih v jedi, v pijači, v spanju, v igri, z ustmi in očmi, v poželenju tega, kar je vam dopadljivo in prijetno, premagati.“

„Dva dni vam premislika dam, kaj hočete storiti in kako začeti. Ko spet v šolo pridem, mi boste vaše misli o tem na znanje dali; jez bom vam tudi svoje povedal. Pri tem morate vselej moder svēt dušniga pastirja, staršev in družih pametnih in pobožnih ljudi vbogati.“

V pripušenih tud rečéh čez sebe bodi gospodár; Scer v pobožnosti dosegel verha ti ne boš nikdár.

14. Len otrok.

Šimen je imel navado, de ni koj vstal, ko so ga poklicali, če je bil še zaspan, ali če je bilo merzlo.

Njegovi starši so ga večkrat oistro svarili, „de je na tako vižo že ko se zbudi, nepokorin; de mu bo toliko teži vstati, kolikor bolj se bo mudil, de še po dnevi lenobe zmagati ne bo mogel, če se bo že na jutro polenil; de naj dragiga časa, posebno juter-nih ur ne zgubi z lenobo! Šimen je večkrat poboljšanje obljubil, pa poboljšal se vonder ni.

Enkrat ga oče pokličejo: „Šimen! vstani! čas je!“ „Koj, koj!“ odgovori Šimen in se oberne v postlji. Oče potem grejo po svojih opravilih.

Čez eno uro pride nek tujec v hišo, ki je imel fantiča sabo, in ki bi bil rad s Šimnovim očetam govoril. Fant je koj po Šimnu prašal, ker je z njim v šolo skupej hodil. „Šimen,“ rečejo oče, „je šel k sveti maši, že pred eno uro sim ga poklical.“ Potem se krog mize vsedejo, de bi za eno reč kúp naredili.

Ko so kúp naredili, in ko je tujec že spet iti tel, pride Šimen z oteklimi očmi in razmeršenimi lasmi skoz vrata; še ves oblečen ni bil. „Dobro jutro, Šimen!“ ga pozdravi njegov součenc in se smeja; „kaj si že vstal? si danes že prav pobožno molil?“ — Šimen si oči mane in reče: „Zaspal sim danes; me niso zbudili!“ — „Molči, poredni otrok!“ ga oče za besedo primejo; od tega hočeva drugo pot govoriti.

Potem spremijo tujca pred duri, pridejo nevoljno nazaj in rečejo Šimnu: „V kako sramoto si danes prišel! Ljudjé so vedli,

de sim te jez poklical; sam sim jim povedal. Pa ta sramota pred ljudmi še ni nar hujši: veliko hujši je, de si pred Bogam len, ne-bogliv in lažliv, Bogu in ljudém nedopadliv otrok! Bi bil ti koj vstal, ko sim te poklical, bi ne bil spet zaspal, kakor se je že večkrat zgodilo. Ali še ne spoznaš k čemu te lenoba zapelje? Še enkrat ti rečem: Če prihodnič ne boš na prvo besedo vstal; se bova drugač pogledala. Danes med južno boš na tleh sedel.“

Šimen se je poboljšal.

Kdor zjutraj že

Poleni se,

Se dobro vé;

Lenôba je.

15. Ne sladkaj.

Cecilija je rada kaj zmaknila. Zdaj je per mizi, zdaj v kuhinji, zdaj v vertu kaj pretaknila. Posebno po sladkih rečéh jo je mikalo; in ker je kaj našla, je z njim v usta hitela. Ali se to ne pravi krasti? — Pri mizi je večkrat malo jedla, ker je popred kaj polizala. Kmalo se ji ni nič prileglo.

O kratkim je černe zobé dobila, ki so gnjiti začeli. Tožila je, de jo želodec boli. Enkrat, ko je nezrelo sadje jedla, jo je začelo tak zlo šipati, de je mislila, de bo mogla umreti.

Nje starši so jo večkrat opominjali z dobrim in hudim, de bi si saj bolj prizadevala, se te pregrehe odvaditi. Poboljšala se je nekoliko, pa bolj zató, ker se je staršev bala, kakor zavolj škodljivosti in greha. Ko staršev ni bilo zraven; je delala, kar se ji je poljubilo.

Enkrat je vidila pred oknam skledico stati, in v nji je bil bel, raztolčen sladkor. Ker ni bilo nobeniga v hiši, je jedla — in se je do grozne smerti najedla. Ker ni bil sladkor, ampak strup za miši, ki ga je dekla, desiravno so starši prepovedali, v hišo prinesla in neprevidno na okno postavila.

* * *

Sladkanje je otrokam zmirej zlo škodljivo. Če ravno vselej koj ne umerjejo; si vonder vselej velike nadloge in prezgodno smert nakoplejo.

Otrok, ki se te pregrehe ne zderži, se bo še manj kake druge zderžal.

Sladkarija je že sama na sebi pregrešna, in zapelje otroke še v druge pregrehe: v nepokoršino, v laž; in clo v tatvino.

In vonder je, žali Bog! toliko otrok, ki tak radi sladkajo. — Kdor je med temi naj se poboljša brez odloga!

Otrok, le sladkarije varuj se;
Sicer kesalo bo prepozno te.

16. Čimu je dnar.

Bogomir, skerben učenik zapazi pri nekim večih fantov posebno ljubezen do dnarja. Večkrat je pravil, de imajo njegovi starši veliko dnarja; de ima tudi že sam toliko in toliko. Učenik vidi, de je večkrat v šoli dnar ogledaval in tudi drugim otrokam kazal. Mali skop fant je clo začel zdaj to, zdaj uno prodajati in zraven goljufati. Za dnarje bi bil vse dal, dnarji so mu bili čez vse.

Učeniku se je smilil vbogi otrok, na sercu mu je bilo, mu pomagati.

Nek dan, ko ravno ni bilo šole, je fanta z dovolenjem staršev k sebi poklical po sveti maši. Čes polja in gojzde ga je potem peljal, čez griče in doline, de je poldne bilo.

Zdaj se z njim pod drevo vsede, de bi nekoliko počila. „Lačen sim,“ je rekel fant. Tu ni ničesar jesti, pristavi učenik, in vstane. Zdaj gresta spet naprej.

V petih popoldne prideta k neki kapelci, kjer je navadno nek vbog star mož sedel, ki je mimogredoče za milošnjo prosil. Bil je ravno spet tukej, povzdignil je klobúk, v katerim so bili nekteri kosci kruha, in prosil potnika z milim glasam milovšnje. Učenik mu je dal en groš in je rekel fantu, ki je debelo v klobúk gledal: „Mu ti ne boš ničesar dal?“ „De,“ je odgovoril fant, „če mi en kos kruha da; vse svoje dnarje mu dam zanj!“ Pri teh besedah mu revež klobúk pomolí, in reče: „Tukej vzemi, če si lačen; vzemi, kolikor hočeš! Ničesar mi ni treba za to dati: vém, kak hudo je lačen biti!“ Zdaj se fant začne jokati. Desiravno je bil lačen, vonder od sramote ni mogel jesti.

Zdaj se učenik z njim spet domú verne. Nekoliko časa molčita.

Zadnič začne učenik: „Zdaj vidiš, za kogá je denar! Kaj ti pomaga v pušici ali pa v žepu? Jest ga ne zamoreš, ko si

lačen. Zdaj bi bil za en kos kruha ves
dnar dal. Vbogi mož ga ni tel vzeti iz
usmilenja do tebe. Kaj bi ti smel enkrat
proti revnim terdoserčen biti? — Lakota
pač zares grize! V življenju boš še večkrat
zamogel lačniga nasititi, in mu revšino po-
lajšati, če ne boš skop. Kdor to, kar ima,
v Božjo voljo ne oberne, ampak zmirej le
pomnožiti in zase ohraniti želi; je skop: in
skopi ljupjé so Bogu in ljudém zoperni.“

Fant je bil ganjen, in je tel ves dnar
učeniku dati, de bi ga prav obernil; pa ni
ga tel vzeti. „Ne,“ je rekel, „po pameti
in Božji volji z njim delal, in celo življenje
ta pregovor pomni:

Dnarja prava vrednost je,

De živimo božčike,

17. Vsako reč v redu imej.

Ferdinand se je v svoji prvi mladosti
navadil, vse reči v redu imeti. Vsako jutro
je o pravim času vstal in molil. Celi dan
je tako razdelil, de je vsako uro vedil, kaj
ima storiti. Vse svoje reči na pravim kraju

imel. Per tem si je reda privadil, kar je Božja in očetova volja bila.

Franc, njegov starši brat, je bil pri svojim delu nespameten in tóžliv. Zdaj se tega, zdaj uniga poprime, pa ničesar popolnoma ne stori. Večkrat ni vedil, kje bi to najdel, kar potrebuje; ravno tak malo je porajtal, kam je to ali uno položil. Večkrat je kričal: „Kje je moje pero?“ ali: „kje so moji čevlji?“

Enkrat po južni rečejo oče: „Otroci! danes bo vaš stric k nam prišel. Vi veste, kaj ima za dobre in pridne otroke. Brez dvombe bo tudi vediti hotel, kaj se ste naučili, in kako sim z vami zadovoljen. Če vas kaj praša, dostojno in spodobno mu odgovorite. Če hoče vaše pisanje viditi, mu.“ — Pri teh besedah stopi stric v hišo. Franc se ga vstraši. Ferdinand ga prav prijazno sprime.

Stric malo z očetam govori, potem pa začne z otroci:

„Nu, Franc!“ reče, „ti si dve let starji, kakor moj Leopold; znaš že lepo pisati in rajtati?“ Franc molči, sram ga je, in zdaj

v očeta, zdaj v tla gleda. „Rad bi,“ pristavijo stric, „od tebe eno pisanje vidil.“ Franc gre po svoje pisanje. Oče so se med tem s Ferdinandam pogovarjali, in imeli veliko veselje nad njim.

Franc še le čez četert ure nazaj pride in reče: „Ne vem, kam je moje pisanje prišlo! Gotovo ga mi je spet sestra vzela.“ „Molči,“ rečejo oče nevoljni; „sam si kriv! Ga čemo poiskati; le z mano v stanico pojdi!“ Franc je mogel iti, rad al nerad. Tuki najdejo oče vse v nar večim neredu: ena škornica je na mizi ležala, popír in bukve na tleh: vse čez in čez, nobena reč na svojim kraju. „Pri takim,“ rečejo oče, ni čuda, de pisanja ne najdeš.“ Franc, ki je, ko je iskal, vse še v večí nered prinesel, je ves osramoten poleg očeta stal. Ni si več upal stricu pred oči priti. Ko je stric odšel, pokličejo oče k sebi osramoteniga otroka, in mu živo pred oči postavijo, kar so mu že tolikokrat povedali. „Tu vidiš,“ rečejo, „kaj od nereda imaš! Kaj se ne sramuješ pred Bogam in sam seboj? Ker si len fant, ti je pretežko, svoje reči v redu deržati! pa lih tvoj nered

te zaderžuje v dobrim. Tvoj brat je še mlajši, kot ti; pa veliko več vé, kot ti, ker vse zredama dela. Ti mi zmirej sive lasé delaš. Še clo prederznil si se, sestro zatožiti in z lažjo se opravičiti. Tako zapelje neréd, ki je že sam na sebi zlo pregrešen, tudi v druge pregrehe!“

Franc začne jokati. „Kaj ti jok pomaga,“ rečejo oče, „če se ne poboljšaš! Če svojih pregreh ne spoznaš in se o ti uri ne poboljšaš, sim vse upanje zgubil.“ Franc je še dolgo jokal; pa sčasama si je reda privadil.

Uci reda se in zmir ga ljubi,
Pri neredu čas in čast se gubi.

18. Poštuj vsakiga človeka, kakor človeka.

Tine, vboga zapušena sirota, je dolgo pohajkval in vbogajme prosil. Tu, se vé, de se ni nič dobriga učil. Zdaj ga en kmet k sebi vzame in mu delo da.

Tine je zvesto in pridno služil. Pa njegova sreča ni dolgo terpela.

Kmet pride enkrat iz neke sosedne vasi, plača Tineta in ga pri ti priči od hiše požene. Z jokam in trepetanjem praša vbogifant, kaj de je pregrešil. „Ti tat ti!“ odgovori kmet; „meniš, de ne vem, kako si se na drugih krajih obnašal. Takih ljudi ne terpim v hiši.“ Tine je obstal, de je enkrat k eni tatvini pomagal; pa je tudi rekel, de se je tega že jezerokrat kesal, de se je popolnoma poboljšal, in de ima resnično voljo, vkradeno poverniti, de bo le mogel. Pa nič ni pomagalo; mogel je iti. Cela vas je bila koj polna, de je Tine tat.

Že pozno na večer je bilo. Pri več kmetih je za prenočevanje prosil. Pa povsod so ga ozmerjali. Tedej ni vedil kam in kako. Zadnič mu pride na misel pri gospod fajmoštru, ki je bil prav ljudoljuben mož, za prenočevanje prositi. Gospod fajmošter ga brez izgovora v hišo vzamejo in rečejo svoji družini, ki je čez to godernjala: „Nesrečniga ne smemo popolnoma zapustiti, in zgubljenimu ne vsih poti k poboljšanju zagraditi. Če se kdo pregreši, se zna spet poboljšati. Tine se je res že poboljšal. Nobeden

ne more od njega, kar je tukej, nič slabiga reči. Če se nobeden za njega ne potegne, je tako rekoč persilen, se na njegovo prejšno ali še slabši pot podati. Vsakiga človeka morama spoštovati, ker je človek, če ravno pregrešno delo sovražimo, ki ga je storil. To nam ljubezen do bližniga zapové. „Ti boš pri meni ostal,“ rečejo trepečimu fantu; „v farovžu je dokaj dela zate!“

Tine je deržal gospod fajmoštra za angela, in menil je, de je v nebesih.

Gospod fajmošter prepovejo enkrat in za vselej vsim v farovžu prebivajočim: Tinetu pretečeno le spomniti. Poslali so ga potem v šolo, in so učencam lih tako zapoved dali. Fant se ni sramoval, desiravno je bil že štirnajst let star, z Abecedo začeti. V šoli je bil nar bolj priden; v cerkvi nar pobožniši.

Čez poldrugo leto so ga gospod fajmošter v bližni terg, kjer ga ni nobeden človek poznal, poslali, de bi se rokodelstva naučil.

Zdaj je Tine obrajtan in pošten mestnjan, in ne more svojiga dobrotnika prehvaliti.

Zaničljivo ne poglej nobeniga,
 Kdor se je pregrešil, se poboljšat' zna.
 Hudo delo čerti le,
 Grešnikov pa nikdar ne.

19. Dalje.

Lih ta gospod fajmošter, od kteriga je ravno govorjenje bilo, so imeli eno ošabno deklo, ki si je veliko domišlevala in druge ljudi zaničevala. Pri tem je bila prava klepetula. Vse, kar je v vasi slišala, je domú prinesla, in s krohotanjem pripovedovala, če je lih zoper čast bližniga bilo. Gospod fajmošter so jo zavolj tega večkrat oistro posvarili; pa svoje pregrehe ni hotla spoznati.

Enkrat je skoz take čenče veliko nevoljo v farovžu zbudila. Gospod fajmošter jo v svojo stanico pokličejo in živo posvaré: „Če te prav iz hiše stepem,“ nevoljno rečejo, „je scer nam, tebi pa ne pomagano: ti se zavolj tega ne boš poboljšala. Pa povém ti — to je moj zadnji opomin: prihodnjič se vari opravljivosti; brez potrebe kar besedice ne zini več od pregreh drugih ljudi. Brez potrebe, brez de bi bil kdo za-

volj tega škode obvarvan, je od pregreh drugih ljudi govoriti nespodobno in nesramno, je greh zoper osmo Božjo zapoved: družiga namena pri tem nemoreš imeti, kakor druge v zamero pripraviti. Ti si nečimerna, se hočeš skoz to čez druge povzdigniti, in več kot drugi pred ljudmi veljati. To izvira iz sovražtva do bližniga. Tisti, ki so v pregrehih, ne bodo skoz to le osramoteni, ampak tudi zdraženi. Ali bi ne bilo bolj prav, svojiga bližniga, če se je pregrešil, prijazno opominjati, in ga k poboljšanju spodbosti? Če ne moreš sama pregrešivšiga poboljšati, samo tistimu povej, ki ga poboljšati zamore; nikdar pa njegovih pregreh med druge ne trosi. Bi bilo tebi ljubo, ko bi tvoje pregrehe ljudje povsod razglasili? Bi se zavolj tega raj poboljšala? Desiravno je tvoja nespametna opravljivost v celi hiši že dobro znana; te vonder pred družimi nisim hotel osramotiti. Če je pa pri tebi vse opominjanje zastonj; si boš mogla škodo sama sebi pripisati, če od tebe nič več vediti ne bom hotel.“

Kaj se zgodi? — Dekla se ni poboljšala. Že pred časam je mogla iz farovža.

Ce vidiš bližniga se pregrešiti,
 Na tihim ne odlašaj ga svariti,
 Ne trobi pa njegovih grehov krog —
 Kak rado se zgodí to, žali Bog!

20. Ta zgodba naj ti bo v svaritev.

Konigonda je bila edina hči premožniga kerčmarja na selih. Ni več matere imela, in mislila si je že, desiravno je bila še le štirnajst let stara, de je hišna gospodinja.

Prav terdo je posle deržala. Ničesar ji niso mogli po volji storiti. Ošabno se je nosila in prevzetno govorila. Večkrat je poslam, še clo v pričo gostov, naprej metala njih nizki stan, če ji le nar manjši reči prav po volji niso storili, oponašala jim je dobro jed in veliko plačilo, ki so si ga vonder kervavo zaslužiti mogli. Ker je bila tak ošabna, brezljudna, ker je vedno vse grajala in zmérjala, zadnič več nobeniga posla dobiti ni mogla. Enkrat ji je ena dekla, preden je od hiše šla, rekla: „Morebiti boš še enkrat sama kruha v trji hiši iskati, in si ga terdo zaslužiti mogla; ne vošim ti tega!“ Konigonda misli pri tem na svoje bogastvo in se smeja čez to.

Kmalo potem en hlapec in ena dekla službo odpovesta. To je nje očeta v veliko zadrego pripravilo. Delo je zastalo. Koni-gonda je tedaj mogla sama delati in marsi-kaj neprijetniga storiti. Ker se je pri očetu čez to pritožila; so ji odgovorili: „Zdaj vidiš, kako hasovitost imamo od poslov; kako potrebni so nam; kako prav je Bog storil, de posle imamo! Namesto jih zaničevati in terdo deržati, bi ti imela velikoveč poterpljenje z njimi imeti, in jih z ljubeznijo k dolžnosti in k delu buditi. Mar niso ljudje kakor mi? Je mar pred Bogam posel slabši, kakor gospod in gospá? Ali ni Božja volja, s posli ljubeznivo ravnati in njih težki stan polajšati?“ Pa nečimerna, gospodarstva željna deklica ni očeta poslušala.

Kmalo je bilo vse drugač! Strašna in grozopolna vojska z vsim svojim naslednicami se je vzdignila. Očetova hiša, ki je per cesti stala, je pri vednim gibanju vojsknih trum veliko škodo terpela. Dvakrat je sovražna vojska krog hiše na polju ležala. En skeden je ogenj pokončal. Pri sovražnim odhodu je bila hiša popolnoma obropana, in oče tak

zlo pretepeni, de so čez tri tedne v tuji hiši umerli.

Kaj je zdaj Konigonda početi hotla? kako gospodiniti? odkod dnarje in posle vzeti? Nje bližna žlahta je v vojski skor vse zgubila. V nar veči revšini je bila primorana, za en čas v službo stopiti, de bi saj živež imela. K sreči je dobila eno vso drugač gospodino, kot je bila sama nekdej. Pa zdaj je tudi drugih misel bila; jezerokrat je žalovala, de je s posli tak terdo in neusmiljeno ravnala. O, zdaj je pa tak poterpežliva in ponižna! —

Bog enako sodi vsaciga,
 Vbogiga in zlo bogatiga;
 Naj bode posel al gospod,
 Krepóst poplača on povsod.
 Razločni so stanovi
 Med zemlje le sinovi.

21. Pošten otrok.

Mimo neke odročne kmečke hiše jezdi en tuje in praša, če je to nar bližni pot do perve vasi. „De,“ odgovori kmet, „pa vi bi vonder lahko zašli, ker noč postaja.“ „Pojdi,“ reče svojimu fantu, „pokaži gospodu pot!“ Gašper urno skoči in se ponudi go-

spodu, mu pot pokazati. Čez pol ure prideta v vas. Tujc seže v žep in da postrežljivimu fantu en dnar. Fant se dolgo brani denar vzeti; zadnič ga vonder vzame in se lepo zahvali.

Ko domú pride, da denar očetu. Ta se čudi lepimu cekinu; ki je bil enajst goldinarjev vreden. „Gospod,“ rečejo oče, „se je gotovo zmotil; mislil ti je morebiti eno desetico dati. Cekina pa gotovo ne, zató je on za nas tuje blagó, ki ga brez Božje zamere ne smemo obderžati. Kaj je storiti? Tujca gotovo več nazaj ne bo! Znabiti, de se jutro spet na pot podá, in Bog vé kam! Meni bi ne bilo ljubo, ko bi bil le eno noč nevoljen, in nas za nepoštene deržal.“ „Berš,“ reče Gašper, „k njemu letím, in mu cekin nazaj dam.“ Šel je.

Tujcu, ki se je v tami res zmotil, je taka poštenost tak dopadla, de je fantu cekin z veseljem podaril, in ker ga ni hotel vzeti, in ker se je bal, de bi oče ne verjéli, ali pa mu zamerili; mu je tujc listik sabo dal, na kterim so bile z risarjem tele besede zapisane.

„To naj bo slabo znamnje mojiga spoštovanja. Za vašo poštenost vas ne morem

poplačati: zató naj vas Bog v vaših otrocih blagodari!“

Lipograd.

Gašper je tedej cekin spet domú prinesel. Oče so ga, ko so prvo nedeljo v vas šli, vbogimu možu dali, ki je imel pet majhnih otrok, in ki so ga vojšaki dvakrat obropali.

Krivico zmir sovraži živo,

In vsakimu daj dóbrotljivo,

Kar je njegoviga.

To uk je modriga.

22. Pravična kazen.

Jerica zagleda pri malim Dragotinu tuj nož. Koj popraša: „Kje si nož dobil?“ Prestrašen oogovori fant: „Najdel sim ga!“ „Najdel?“ prašajo mati. Vzamejo mu nož, brez de bi bili kaj več prašali. Dragotín začne glasno jokati.

Na večer, ko pridejo oče domú; jim tožijo mati, de se bojé, de je Dragotín nož ukradil: rečejo jim, de naj ga terdo primejo in, če je to res storil, naj ga oestro kaznujejo.

Oče pokličejo fanta k sebi v hram, kjer je šiba na mizi ležala. Rečejo mu: „Ti veš, de je greh lagati; in kdor rad laže, rad krade. Zdaj mi povej, kje si nož dobil?“ Dragotín se ostraši, pade na kolena, in koj obstane, de je nož enimu otroku vzel. Jokaje je prosil za odpušanje, in obljubil tega nikdar več ne storiti.

„Tedej si ti tat in lažnik,“ odgovorijo oče. „Ti si materi rekel, de si nož, kteriga si ukradil, najdel. Kaj si zavolj teh dveh grehov zaslužil? Zdaj mati noter stopijo. Dragotín koj k njim skoči in jih s cvilenjem in vpitjem za pomoč prosi. Mati odgovorijo, de za tatú in lažnika nočejo prositi; in če ravno poboljšanje obljubi, more vonder znamnje imeti, de se bo prihodnič laži in tatvine varoval: nar popred more kazen prestati, in potem nož na tisto mesto položiti, kjer ga je vzel.

Zdaj je mali porednež začel še bolj prositi in jokati. Rekel je, de rad kazen prestane; de jo je zaslužil: samo to prosi, de bi noža ne dal očitno nazaj, de bi ga drugi ne zasramovali kakor tatú.

Dopadlo je staršem, de se je Dragotin kazni vredniga spoznal; in še bolj, de ga je bilo sram pred drugimi hudoben otrok imenovan biti. Oče so tedaj skerbeli, de je nož nevidama na pravo mesto prišel. Dragotin je spoznal pregreho in nesramnost laži in tatvine, je obžaloval svoje pregrehi in se je poboljšal.

Ker si se pregrešil, zdaj sramuješ se,
 Dobro! kdor pregreho svojo le spozná,
 Znani, de pri njemu ni zgubljeno vse;
 Upamo od njega še poboljšanje.

23. Ne zasramuj drugih zavolj popačenih ūdov.

Barbika je bila pobožna, pridna deklica. Pa od rojstva je imela berlave oči. Zató so jo večkrat otroci zasramovali; posebno ena deklica z imenom Ana jo je zaničljivo gledala, ki se je na svojo lepoto kaj štimala. Enkrat reče ona Barbiki zaničevaje: „Kaj me sovražiš, de me na ravnost ne pogledaš?“ Barbika molči in misli, ker telesniga pregreška poboljšati ne morem, se čem toliko skerbnejši družih pregreh varovati.

Kmaló potem dobí Ana kozé. O joj! kako so te nje obraz naredile! Kmaló bi bila desno okó zgubila, in oba očesa sta solzna ostala. Ko je spet pervikrat v šolo prišla, si je komej upala, oči kviško povzdigniti; ali je pa roke pred obrazam deržala. Enkrat jo en poreden otrok praša, kaj de ji je, de se vedno joka? Ana zares jokati jame, in resnično žaluje, de je popred jako Barbiko brezljudno zaničevala.

Zaničevati druge. oj nikár!
Ak gorših údov si, so Božji dar.

24. Poštuj starost!

Rupert je imel dva sina. Večkrat je slišal tožiti, de njegova otroka stare ljudi zasramujeta in zasmehujeta. Zavolj tega ju je večkrat ojstro posvaril, in jima je živo pred oči postavil, kak zoperno je Bogu in vsim dobrim ljudém, stare ljudi zasmehovati in zasramovati, ker je starost Božji dar, in ker si vsak starost voši. „Velikoveč,“ je rekel, „moremo stare spoštovati; ker sivčiki so nam pravi učeníki; so nar boljši in gotovši svetovavci, ki iz skušnje vedo, kaj

morama storiti in kaj opustiti.“ Pa svojo-
glavna in hudobna otroka na očetove besede
le malo porajtata; in tudi šiba bi bila pri
njima zastonj.

Enkrat, ko je bil očetov god in ko sta
jim otroka srečo in dolgo življenje vošila,
jima rečejo z objokanmi očmi „O! raji mi
vošita, de bi kmalo umerl! Ker, če bom
starost doživel, me bodo poredni otroci (pri
tem ju pomenljivo pogleda) le zasmehovali
in zaničevali — znabiti clo moja otroka!“

Otroka osramotena oči pobésita. Spo-
znala sta vonder zdaj veliko pregreho, in od
tega časa sta stare ljudi spoštovala.

Ljubo dete, starčike spoštuj!

Nikdar sivih glav ne zasramuj!

Kar učijo. in kar svetvajo,

Naj otroci zmirej bogajo!

25. Hvaležen otrok.

Konradik in Kristinca sta z godej starše
zgubila. Ena žlahtnica, ki je bila udova, in
sama ni veliko premoženja imela, je siroti
k sebi vzela in ju z ljubeznijo in skerbjo
zredila. Konradik ji je veliko opraviti dal.

Ko sta oba že odrastla, ju v neko keršansko hišo udova v službo vrine. Tu sta se veliko prihraniti zamogla, posebno Konrad, ki je bil starši in pri moči.

Dve leti ste pretekli; vboga udova pade čez stopalnice in si roko in nogo zlomi.

Ko to Kristinca zve, prosi gospodarja, de bi ji dovolil za kratek čas iz službe stopiti, de bi nje nar veči dobrotnici postreči, in ji poprejšne dobrote nekoliko poverniti zamogla. Nje gospodar ji ni le samo dovolil, ampak clo obljubil de ji od zaslužka zavolj tega nič odtergal ne bo.

Kristinca je sedem tednov pri bolni teti ostala. S keršansko ljubeznijo in skerbjó ji je stregla, kakor svoji materi, in je s kervavo zasluženim dnarjem vse preskerbela, kar je bilo bolni potrebniga.

Konradu je bila nesrečna teta malo mar. Nikdar je ni obiskal; še manj pa, de bi ji bil kaj dobriga storil, Enkrat je clo rekel, ko mu je to njegova sestra očitala: „Dosti dolgo sim nje renčanje poslušal!“ To je njegovimu gospodarju tak malo dopadlo, de ga dalej ni več hotel v službi imeti.

Konrad se je brez službe krog potepal. Otožen in nevoljen sam čez sebe je postal. Podal se je v nesramno življenje. Zadnič pride v nar več revšino in umerje v tridesetim letu starosti.

Otroci! kdo vam bolj dopade, Konrad ali Kristinca?

Vsim hvaležnost ljuba je,
 Nehvaležnost čerti vse.
 Nehvaležnik vreden ni,
 De z nadlóg ga reši roka mila;
 Nanj ne bo, to vemo vsi
 Božja milost blagodare lila.

26. Nesebična postrežljivost.

Trije gospodje se gredo sprehajati iz nekiga velikiga mesta, en duhoven, en kupec in en mlad grof. Četerti dan maliga serpana pridejo v neko vas, ki je v odločni dolini ležala, in lih praznik svetiga Urha obhajala. Zdelo se jim je, de so prebivavci dobri, pobožni ljudje; kakor je tudi res bilo.

Pot do perve vasí je peljala skoz en log, V lesu je bilo nekaj otrók, ki so se, ko so tujce zagledali, boječo v log pomaknili,

ker so jim gospodje neznani bili, in posebno, ker je imel mladi grof čuden klobuk in pa puško. Kupec jih je k sebi klical in prijazno popraševal, kaj de v logu delajo.

Otroci, ki so spet koražo dobili, pridejo bližej in rečejo; „Jagod išemo!“

Kupec. Ali jih čete nam nekoliko dati? Smo žejni.

Marijca, enajst let stara deklica reče: „Jih še nimamo veliko; pa kar jih imamo, jih radi damo: Nate v klobuk!“

Kupec ruto na tleh razgerne. Vsi otroci bližej pridejo in veseli iztresijo, kar so nabrali.

Kupec. Koliko veljajo?

Marijca: Nič! de bi jih bili več dati zamogli!

Kupec jim da en dnar: „Tukej ga delite med seboj!“

Otroci. „Ne, ne! ničesar ne vzamemo! darujemo jih vam!“ Ko jim kupec denar le sili in sili, ga vzame en otrok, desiravno se ga drugi vedno branijo.

Potniki gredo naprej. Otroci se začno prepirati. Vsi otroka kregajo, de je denar

vzel: „To ni lepo; od dnarja nočejo ničesar imeti. Niso jagod dali, de bi zato kaj prijeli; ampak de bi tujcu ljubezen skazali, ki Bogu dopade.“ Zadnič Marijca otroku denar s silo vzame, teče za potnikami, in se tak tiho, kakor ji je le mogoče bilo, kupcu približa. Ta se ozre, ker je čutil, de ga je nekaj za suknjo prijelo. Kot blisk je Marijca spet zginila, in letela, brez de bi se bila ozerla, nazaj v log. Kupec ni vedil, kaj to pomeni, dokler de je ruto v žep djal. Zdaj je v žepu spet svoj denar dobil. Potniki eden družiga z začudjenjem pogledujejo. Poslednič reče kupec, ki je sam več otrok imel: „Rad bi starše tega otroka poznal.“ — „In jez,“ pravi duhoven, „fajmoštra te vasí!“

„Jez vse poznam,“ pristavi grof. „Starši te deklice so zlo pobožni, in vsim ljudém prijazni in postrežlivi. Desiravno imajo samí šest majhnih otrok, so vonder vbogo, hromovo siroto v hišo vzeli, in jo veziti učili, de bi si kaj zaslužila.“

Gospod fajmošter imajo veselje nad otroci. Večkrat grejo v šolo, in v nedelih samí učijo tud veči otroke.

Kar Bog vstvaril je,

Vstvaril je za vse.

27. Kaznovana svojeglavnost.

Moric je imel veselje, drevesa ali sadje poškodovati. Z večih dreves je še nezrelo sadje klatil; mladim je skorjo rezal ali pa veje lomil, de so se posušile. Če je po leti mimo njiv hodil, je bilke ruval. V vertu ni mogel nič v miru pustiti. Dobro je vedil, de to ni prav, ker je s tem drugim škodo delal, in ljubezen do bližniga prelomil; tudi je večkrat slišal, de imajo otroci, ki svojeglavno drevesa ali pa sadje poškodujejo, ojstro kaznovani biti. Pa Moric je na to le malo porajtal; samo to je skerbel, de ga ni nobeden zasačil.

Nek praznik je ravno mlado drevesce, ki so ga gospod fajmošter vsadili, izdreti hotel. Zlo si je prizadeval, ga popolnoma izkoreniniti. Zdaj ravno farovški hlapec zraven pride. Ko ga Moric vglveda se vdrê, de bi si bil kmalo vrat in glavo podvil in buti v učenika, ki je lih v farovž šel: „Kam? kam?“ praša učenik. Moric odgovori ves

preplašen: „Grem domu!“ „Pa tak leteti,“ reče učenik, „je nespodobno!“

Moric je šel domú in učenik v farovž. Tuki je lih hlapca pri gospod fajmoštru najmal in slišal, s kako nevoljo od svojoglavniga fanta govorita, ki je drevesce končal. Hlapec je djal, de fanta ne pozna; de se je berž v tek podal, ko je zraven prišel. „Meni je v naročje butil,“ se učenik oglasi: „jez ga že poznam; mesarjev Moric je bil; ta mu bo še gorka.“

Moric je bil prvo saboto očitno čez svojo svojoglavnost podučen, osramoten in kaznovan. Tudi domá, ko so oče to zvedli, mu niso prizanesli. Mogel je gospod fajmoštra za odpušanje prositi.

Poglej, poglej tovarš! poredneža,
Ki lomi veje sadunosnika.

28. Uči se, kolikor zamoreš.

Izidor je zapustil dva sina. Starši, po imenu tudi Izidor, je dobil zemljiše svojiga očeta. Lenard je kupil eno drugo še večí od svojiga brata. Vonder je v dolgé zabredel, de ga je prevzeti zamogel.

Obá sta bila delavna in spravna; vonder je Lenard če dalje več dolgov imel. Nič mu ni hotlo prav od rok iti. Tisuč potreb je imel, od katerih se njegovimu bratu še sanjalo ni.

Izidor je svoje zemljiše vsak dan po-
boljševal, in je sčasama zlo obogatil.

Od kod je prišlo, de se je njemu tak dobro Lenardu pa tak slabo godilo? Od nju perve mladosti.

Izidor se je od otročjih nog prav rad učil. Ko je bil še otrok, je že na vse dobro pazil, in nobene priložnosti ni zamudil, kjer se je zamogel kaj učiti. Večkrat je umne ljudi prašal, kaj je to ali uno, k čemu se potrebuje in kako se more z njim ravnati. Če je bil z očetam na polju, ali pri kakim drugim delu; je na vse njih početje dobro pazil. Če je kaj v kako delavnico, h kolarju, k sedlarju ali h kakimu drugimu rokodelcu nesti mogel; se je zmirej pri tem kaj naučil. Povsod je obstal, kjer je kaj koristniga viditi in pregledati zamogel. Sam si je zgodej vsiga poprijel; zdaj je to, zdaj uno skusil. In večdel mu je ratalo: popred ni nehal, de

je storil, kar je namenil; o kratkim: od mladosti je bil razumen, pameti ni zaverigel, ki jo mu je Bog dal. Večdel vse, kar je v hiši in pri delu potreboval, je sam znal narediti; ni mu bilo treba dnarja izdajati. Tudi mu je vse od rók šlo.

Lenard je bil v svoji mladosti nepazen, in za prihodnost mu je bilo malo mar. Zmirej je mislil, če zna le brati, pisati in en malo rajtati, je za njegov stan in poklic že dovolj; drugo se bo že samo dalo. Zdaj je spoznal in obžaloval svojo nespamet, de je od Boga podarjeno premožnost tako rekoč zakopal; pa prepozno!

Kar sè kdo nauči,
Ga níkdar ne teži.

29. Zakaj hodimo v šolo?

Boštjan, ki več očeta in matere ni imel, je štir leta v šolo hodil. Potem se je mogel po volji jeroba ključarskiga učiti. Njegov mojster ga je scer terdo pri delu deržal, za drugo mu je pa bilo malo mar. Še v nedelsko šolo ga ni pošiljal. Boštjan je tedaj v nedelih in praznikih postopal, vaseval ali pa

še kake hujši reči uganjal in clo Božjo službo v nemar pustil.

Čez dve leti k drugimu mojstru pride. Ta mu koj perve dni ukaže, de naj prerajta in zapiše, koliko je nek kmet dolžan. Pa kak se je mojster začudil, ko je zvedil, de je Boštjan že pisati pozabil, de komej še slabo bere, in de od računstva kar nič več ne ve!

Od kod je pa to prišlo? Od tod: Boštjan že v šoli besed ni natanjko pogledal; večkrat je napčno bral. Tedaj ni razumel, kar je bral, in tako ni imel nobeniga veselja brati. Dve leti že ni imel v roki nikakošnih bukev, še manj pa peresa. Tako se ve, de je mogel vse pozabiti. Nar hujši je pa bilo, de se svojoglaven fant v šoli tudi keršanskiga nauka nič ni naučil, kjer je bilo rečeno, kako se moramo lepo in keršansko zaderžati, kaj moramo storiti, in kaj opustiti. Na to zdaj več mislil ni. Boga spoznati in po dolžnosti častiti, se bi zraven branja, pisanja in računstva saj v šoli učiti imeli, in v celim življenju tega ne več pozabiti.

Meni se dolžnost nar perva zdi,
 Biti brumniši in umniši.

30. Koristna vaja v rajtengah.

En oče rečejo zadni dan leta svojimu
 nar staršimu sinu:

Vsako noč 8 ur spiš; k jedi vsak dan
 eno uro potrebuješ! s postopanjem in praznim
 delam si vsak mesec 32 ur zgubil; za veselja
 si vsak teden obernil 9 ur.

Zdaj premisli in prerajtaj, koliko dni in
 ur si skoz celo leto za molitev, učenje in
 druge potrebne opravila obernil. Čas je
 Božji dar. Blagor tebi, če ga prav oberneš!

Oberni dobro čas!

Ne pusti ga gubiti,

Ne pride več nazaj;

Ne moreš ga kupiti.

Jutrajna pesem

pobožniga otroka.

Sim mirno spal, preslab sim bil

Sam sebe varovati!

Kdo je med tem za mé budil?

Kdo dal mi sladko spati?

* * *

Ti sam, gospod in Bog svetá!

Ti sam vse ohranjuješ!

Ti varješ zvesto vsakiga,

Povsód dobrote suješ.

* * *

Češena bodi tvoja moč,

Ljubezen zvesta tvoja,

Prešla je dolga, temna noč,

Budí se duša moja!

* * *

Na tebe, moder, vsmiljen Bog

Še upa moja duša;

O reši me povsod nadlog,

Pregréh, ko svet me skuša!

Sercé mi daj pobožnosti,
 Sercé ljubezni prave,
 De ne odstópm od poti
 Presvete Božje slave.

* * *

De bom pobožen, tih otrok
 Le žélel po kreposti,
 De starše vbogal bom na skok,
 Obvarval kras mladosti.

* * *

De bo življenje srečno mi
 Na svetu teklo vedno,
 In ko me Bog! pokličeš ti,
 Vesél bom še posledno.

Večerna pesem.

Bog, dans si me ohranil,
 Pred greham si me branil,
 Ponižno molim te!
 Povzdignem dušo svojo,
 Prepevam hvalo tvojo,
 Ki blagoslovil dans si me.

Le tebi bodi hvala,
 Ki se ti je dajala,
 In v vek dajala bo!
 Ti varješ kras mladósti,
 Ti daš pomoč krepósti,
 Bog! tvoja roka je z manó.

* * *

Nauki so prezali
 Mi v glavi dans ostali.
 Kdo dal mi starše je?
 Kdo učenike jake,
 K' uče koristi vsake?
 Bog! ti le dal si dobro vse.

* * *

Sim živel dans pobožno?
 Sim varoval priložno
 Pregrehe vsake se?
 Kaj vest mi k temu reče?
 Me serce nič ne peče?
 Sim storil vse dolžnosti? — Ne?

* * *

Odpusti Bog, odpusti!
 In serda ne izusti,
 Zanesi dolg mi moj!

Zmir voljno vse terpeti,
 Pobožno čem živeti!
 Poterpi, Oče, še z manój!

* * *

Bog, zdaj me blagodari,
 In v tamni noči vari!
 Izrek si zadni ti!
 Smert in življenje svoje
 Zastavim v roke tvoje,
 In stisnem v mirni son oči!

Priden fant.

Lenobo zmir čem sovražiti,
 V mladosti koj čem priden biti,
 De enkrat bom za jakiga
 Možá veljál, če Bog mi da.

* * *

Že brati znam in tud pisati,
 Pa kmalo več še moram znati!
 Račúnati začenjám že,
 Kaj to je vredno, kdo ne vé?

* * *

Zmir delo, pridnost čem ljubiti,
 Zmir um in pa roké vaditi;

Potém mi lahko dobro bo,
Vesel bom z Božjo pomočjo.

* * *

Kaj z mlade bo prisme?
Gotovo kruha lačen bode.
Razuma nič, zaslužka nič;
Zaslužka nič, tud v žepu nič.

* * *

Nar pred se moram prizad'vati,
V mladosti koj se greha bati,
Pomagaj Bog, dobrote vir,
De bom pobožen, priden zmir.

Pridna deklica.

Pridnost, delo čem ljubiti,
In v opravkih vedno biti;
Desi lih sim mlada, majhna še,
Vonder primem rada dela se.

* * *

Vse terpenja in težave
Mi ne belijo kaj glave;
Pridna in pobožna deklica
Več je vredna, kot je cent zlatá.

Deklica sim majhna, mlada,
Berem rada, pišem rada;
Bóga hočem zmir ljubiti,
Kar je njemu všeč, storiti!

* * *

Presti, šivat', vezit', prati,
Tudi kuhat' dobro znati,
To vse naučiti moram se,
Ker moj stan prav k temu veže me.

* * *

Kar je dobriga, je tvoje —
Ne zaverzi hvale moje —
O gospod in Bog! Kar meni v last
Dal si ti, naj bodi tebi v čast!

Pobožen hlapec.

Aló na polje vun, aló!
Zmir zdrav in terdne sim postave,
Pohvalim Bóga s pesmico,
Ki kliče v zlate me planjave.

* * *

Me scer ne vidi gospodar,
Pa Bog me dobro vidi vedno;

Zató mi delo le je mar,
De prav dodelam vse in čedno.

* * *

Živince nočem mučiti,
Je ne preklinjati in biti;
Pred Bogam skritiga nič ni,
Živinco čuje on tožiti.

* * *

Ne najme v škodo hlapec se;
Naj on koristi za plačilo!
Kaj njemu pa storiti je,
De bi se dobro vse storilo?

* * *

Začel sim z Bogam delati,
De z Bogam bi končano bilo!
Ki zanemaril dela ni,
Bo žel veselo in obilo.

Pobožna dekla.

Domá, na polji in drugod,
Pobožna biti čem povsod;
To hoče Bog, ki vidi vse,
Kar svetu še tak skrivno je.

Čem drugih škode var'vati,
 Lenuhno ne postopati;
 Če drugim pómnožim blagó,
 Me blagodari Bog zató.

* * *

Živinci lačni jesti dam,
 Jo varjem kakor vem in znam;
 Za jed, plačilo kaj bi ne
 Spolnila v skok dolžnosti vse?

* * *

Živinica, nasiti se!
 Vsak pri živinci srečen je!
 Kjer ni živince, kruha ni,
 Brez kruha s čem se živiti.

* * *

Sim zdrava zmir, mi nič ne dé,
 Povzdignem k Bogu gor sercé.
 Dolžnosti zvesto vse storím,
 Brez skèrbi vmerjem in živím!

Lepi nauki in pregovori.

Kaj se boljši veže, kakor mladost in
 krepost! Obé skupej storijo angela.

Bodi moder in dober, in zaúpaj na Boga.
Božja pomoč je močnejši, kakor nar
boljši volja.

Dobro storiti Bogu bolj dopade kakor
darovi.

Spoštuj sam sebe, ker si Božja podoba ;
scer ti ne bo nič spoštovanja vredno.

Kdor se greha ne sramuje, se ne poboljša.
Svoje pregrehe odkritoserčno spoznati,
je prva stopinja k poboljšanju.

Odkritoserčna beseda: „Pregrešil sim
se!“ je več vredna, kakor tisuč izgovorov.

Kolikor pobožniši je človek, toliko manj
je s sabo zadovoljen, ker zmirej še pobož-
niši biti želi.

Kdor malo govori, pokaže, de veliko misli.
Poštuj na vsakimu človeku podobo Božjo!
Kdor drugim zavидуje to, kar imajo, ni
vreden tega, kar ima.

Resnica obstoji celo življenje, laž več-
krat komej eno uro.

Ne hodi s hudobnimi; ne poslušaj jih.
Kdor po blatu gazi, se omaže.

Ne boj se bolj za klobuk, kot za
glavo, in za glavo ne bolj kot za serce.

Bog blagoslovi otroka v nebesih, kteriga starši na zemlji blagoslovijo.

Kdor je preošaben, podučenje poslušati, ni vreden ga sprejeti.

Služi hlapcu in dekli, ki tebi služita.

Obleka, smeh in hoja oznanijo človeka.

Vbogi ima malo, skop nič. Kolikor bolj bogat je umerl, toliko revniši je živel.

Miloserčnost dvakrat osreči; tega, ki prejme in uniga, ki da.

Ak se enkratpregrešiš, ne pregreši se v drugo!

Dobro delati, priden in pobožen biti, ti zmirej veselo serce dela.

Čuj glava vsih dohrih naukov je:

Uči se, kolikor zamoreš,

in

Stori, kar je tvoja dolžnost.

Bog.

Živi en Bog, ki ljubi vse ljudi!

To priča cela nam narava:

Oblaki, ki nevihta jih podi,

In sonce, ki na nebu plava.

To oznanuje nam nebeški blesk,
 Doline in planjave;
 To terdi grozopolni grom in tresk,
 To gôr mogočne glave.
 To vedno oznanujejo
 Veselja nam v življenju,
 To tudi nam spričujejo
 Dušicice v terplenju.

Božja modrost in dobrota.

Gospod je Bog, in blagoslove
 Previdno vedno nam delí,
 On vlada modro vse svetove,
 Vse dobro je, kar on stori.
 Naj nikdar serce te ne peče,
 Pozabil nate on ne bo,
 Kar on velí, vse dobro steče,
 Gotovo nikdar ne bo škodvalo.

Zaupaj v Bogá.

Zarés ni tebi dano
 Razgerniti prihodnosti;
 Bogú pa vse je znano,
 Kar potrebuješ, vošiš si.

Kar zdi se tebi boljši,
 Še boljši ni zato;
 Bog vé, stori vse boljši;
 En časik le počakajmo.

Imej Boga pred očmi!

Čuje Božje okó, ki vidi vse,
 Kar zgodi še tak na skrivnim se;
 Ki ga nihče nikdar ne goljfa,
 Ki ti vedno gleda v dno sercá.

Ljubezen do bližniga.

Bog vse tvoje je, kar sim, imám,
 Torej bit' dobrotljiv moram sam;
 Ti ljubezen sama, večna si,
 Zapoveš ljubiti vse ljudi!

* * *

Kdor opravlja gerdo bližniga,
 Veseli se padca vražnika,
 Obrekvavca ljubo ne svari:
 Ta ne ljubi iz sercá ljudi.

Veselja.

Otročje leta in mladosti,
 Vsaka starost sme se veseliti;
 Veselje pa naj bo v kreposti:
 Tud veselje mora sveto biti.

Dober sklep.

Bog! volja moje je mladosti,
 Se greha vedno varvati,
 V nedolžnosti in pa kreposti,
 Se veseliti milosti,
 Ki jo ljudém povsod skazuješ;
 Zató naj zmirej se zgodí,
 Kar ti gospod zapoveduješ;
 Ponižno vsak naj te časti.

Pomlad.

Dežela, ki pod snegam se
 Je žalostno skrivala,
 Na novo oživila je
 In s cvetjem se obdala.
 Červiček v prahu spet živi,
 In tičik petja truden ni,
 Raduje se življenja.

Vsa zemlja je pomlajena;

Kak jasno sonce sije!

Vse je življenja polniga;

Zelenje griče krije.

Ozira polen milosti

Na svoje ljube se stvari

Nebeški mili Oče!

* * *

Hvalimo ga, on blizo je,

In pojmo njemu slavo,

Kar vstvaril je, je dobro vse.

Častim te, hvalo pojem ti,

Sej ti povsod pri meni si,

Otroka ljubiš svojga.

Poletje.

Otroci Božji veselite se!

Poletne tergajte cvetličice

Na travnikih zelenih!

Ozrite se na polja krasni cvet,

Na sadunosnik zali, ki objet

Od jabelk je rumenih;

Ni dolgo še, kar stal je žalostno,

V nebó molele gole veje so,

Zdaj sadja se šibíjo.

Narava krasno je okinčena,
 Se človek, živinica in ptičica
 Življenja veselijo.
 In nadepolna setva kak zori!
 In kmetič star in mlad Bogá časti
 Za žetvico bogato.

Ljudjé sadili in sejali so,
 Kdo dal pa dež in vedro je nebó?
 Kdo sonce dal je zlato? —

Neskončno modri milostljivi Bog,
 Doni naj hvala tebi krog in krog,
 Ti dal si vse imetje.

Kaj dal boš temu, ki raduje se
 Nad tabo, ki preserčno ljubi te,
 Ko vgasne mu živetje?

Jesen.

Ti Bog in Oče vsih stvari,
 Ti vladaš kakor se ti zdi:
 Zdaj dež se iz oblakov vlije,
 Zdaj gorko sončice zasije;
 In ljubi kruh in živež da
 Nam vsim gorkota sončica,
 Ki zdaj od nas se je vmaknilo,
 In v druge kraje obernilo.

Če ravno prišla jesen je,
 Raduje serce vonder se:
 Je polna žita vsaka shramba,
 Pred lakoto gotova bramba.
 Ti Bog in Oče vsih stvari
 Skerbiš posebno za ljudi;
 Zató častijo te narodi:
 Na veke naj ti hvala bodi!

Zima.

Prišel že je zimski čas,
 Zunej studno burja brije,
 Sneg debeli zemljo krije
 V dolih, v gajih biva mraz.
 Mene varje v hišici
 Pa obleka in toplota;
 De ne tare me merzlota,
 To me v serce veseli.
 Pač ljudjé, ki nimajo
 Kruba, zdaj so vbogi, vbogi,
 Zunej v hudim mrazu mnogi
 Kako prezebujejo!
 Čuj bolnikov mili stok,
 Ki zdihujejo v bolezní,
 Pa ne najdejo ljubezni,

Vslišan ni njih mili jok.
 Zbudi, zbudi se sercé!
 Urno, urno, nič ne prašaj!
 Pomagati ne odlašaj,
 Ker to Božje so želje!
 Božja roka varje vse,
 Vreden Božje ni pomoči,
 Naj bo v gradu, naj bo v koči,
 Ki ne vsmili vbogih se.

Zapopadek.

	Stran
1. Vera in razodenje	3
2. Milost Božja	7
3. Molitev	8
4. Bog je vse prav naredil	13
5. Lepo zadržanje v cerkvi	15
6. Ne kolni in ne zmerjaj	17
7. Poštúj sam sebe zavolj Boga	19
8. Vrednost pobožnosti	23
9. Sramožlivost	25
10. Hudoben izgled	28
11. Uči se terpeti in živeti	29
12. in 13. Zmaga čez sebe	31
14. Urno vstani!	37
15. Sladkosnednost	39
16. Čimu je denar	41
17. Ljubi red	43
18. in 19. Ne zaničuj nikoga	46
20. Zaničevanje poslov	51
21. Pošten otrok	53
22. Pravična kazen	55
23. Ne zasramuj drugih	57

24.	Poštuj starost	58
25.	Hvaležen otrok	59
26.	Nesamopridna dobrodelnost	61
27.	Poškodovanje dreves	64
28.	Uči se, kolikor zamoreš	65
29.	Zakaj hodimo v šolo?	67
30.	Vaja v rajtingah	69

Pristavik.

17	Jutrajna pesem pobožniga otroka	70
19	Večerna pesem	71
23	Priden fant	73
25	Pridna deklica	74
28	Pobožen hlapec	75
29	Pobožna dekla	76
31	Lepi nauki in pregovori	77
37	Bog	79
39	Božja modrost in dobrotá	80
41	Zaupaj v Bogá!	80
43	Imej Boga pred očmi!	81
46	Ljubezen do bližniga	81
51	Veselja	82
53	Dober sklep	82
55	Štir letni časi	82

88

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

we 11

~~Handwritten text, possibly a signature or name, crossed out with multiple diagonal lines.~~

Handwritten text, possibly a date or number: "25"

Handwritten text, possibly a signature or name: "Tanya"

